

A zsidó kérdés és nemzetünk jövője.

(Egy némely megjegyzéseim a zsidó kérdéshez.)

A gazdaember tudja, hogy a mag, melyet a szántóföldbe vetett, kalászba fog menni. Hogy a puskapor szénből, salétromból és kénkőből készül, azt már az iskolában is tanítják a gyermekeknek.

Azt is tudja mindenki, hogy ez azért van így, mert a természetnek törvényei úgy hozzák magukkal.

De azt, úgy látszik, vagy nem tudják, vagy nem tartják eléggé szem előtt, hogy valamely népnek jó, vagy rossz sorsa korántsem valami véletlennek szüleménye, hanem, hogy az emberi társaság felett határozott törvények uralkodnak.

Meglehet, hogy t. olvasóim valamelyike erre következőképen fog felelni:

„Jól van. Ha vannak is az emberi társadalomnak biztos és meghatározott törvényei: úgy legalább is ép oly biztos, hogy mi azokat nem ismerjük, nem is ismerhetjük.”

„Hisz ezt bizonyítja éppen hazánknak legújabb története. A nemzet vérét ontotta, jeleseink a bitófán haltak, hogy megtettesítsék azon intézményeket, melyek a honpolgárokat szabadokká, boldogokká tegyék.”

„Es mégis minő képet mutat hazánk és pedig azon téren is, melyen tagadhatatlanul legalább részben visszanyertük az országot.”

„Tény, hogy a középosztály, azaz, úgy a városi vagyonos polgárság, mint az úgynevezett közép földbirtokosság lehet mondani, hogy már is tönkre ment. (Ez pedig azon osztály, mely a hagyomány és megszokás erejénél fogva a választásnál és önkormányzatunknál még mindig vezérszerepet visz.)”

„Tény, hogy a földművelő osztályt, tehát azon osztályt, mely-

nek a 48-as törvények mindent adtak, a legnagyobb veszély fenyegeti. (Es lesz alkalmunk kimutatni, hogy ezen osztálynak sülyedése a jelenlegi divatos jogrendszernek következménye.)”

„Tény, hogy választásainknál személyes érdekek, a kormánynak befolyása, pénz, bor, korteskedés és pedig gyakran igen nemtelen egész a cselszövényig és pletykáig lealjasodó korteskedés döntő szerepet játszanak.”

„Tény, hogy a közerkölcsiség sülyed, a nép elégedetlen. És mégis országgyűléseink mindegyike, daczára, hogy népképviselőten alapulnak, csakis egy dologban nem követett el mulasztást abban, hogy évről-évre szaporította az adókat és megkötötte az új meg új államkölcsönöket.”

„Nemcsak, hogy nincs lelkesülés a közügyek iránt, hanem ellenkezőleg, a nemzetnek nincs bizalma az országgyűléshez. A számos hozott törvényekben nincs köszönet.”

„Más részt igaz, hogy a legkisebb falunak is meglett az új „rezidenciája” a mint a népdal tartja t. i. a zsidónak pálinkás boltja.”

„Tagadhatlan tény, hogy a zsidóság kezébe kerítette a legtöbb bankot, az egész hitelügyet, hogy gőzhajó és vasúti intézeteknek élén zsidók állanak, hogy döntő befolyást gyakorolnak éppenúgy pénzforgalomra, mint az árutarifákra.”

„Tény, hogy a napisajtó sőt még az u. n. hivatalos, azaz, állítólag, a kormány szándékait támogató sajtó is, csaknem kizárólag zsidó kezekben van. Arról nem is szólva, hogy az országnak az üzére, közvetítője a zsidó.”

„Mindezek oly elvitázhatatlan igazságot, hogy azokon az összes sajtónak minden napos hazugságai, a hivatalos szépítgetések egy cseppet sem változtatnak. Valamint elvitázhatatlan tény, hogy épp azért, mert nem volt hely, nem volt ítélőszék, mely előtt a nép panaszt emelhetett volna: az elkeseredés törvénytelen és véres kihágásokban tört magának utat.”

„Testvériségért és egyenlőségért ontottuk vérünket 1848-ban és itt van az antisemitismus, melynek azt róják fel legnagyobb bűneül, hogy a testvériség és egyenlőség nagyszerű eszméjét lábbal akarja, vagy lábbal kénytelen tiporni.”

„Bármiképpen vélekedtek a 48-as idők vezérférfiai a zsidók

felől, azt csak nem fogja tagadni senki, hogy azok ilyen állapotokat, mint az itt felsoroltak, nem kívántak, nem óhajtottak.”

„Hát mindezekből nem következik-e elég világosan, hogy ha vannak is a társadalomnak örök törvényei: azokat nem is ismerjük „

T. olvasóim! Egyszerűen azt felelem, hogy éppen a 48 előtti viszonyok és az országnak jelen állapota igen világos fényt vet az emberi társadalom törvényeire, ha t. i. a dolgokat elfogulatlanul tudjuk bírálni. Igaz, hogy az eseményeknek indokai, hogy a társadalom törvényei másoknak fognak mutatkozni, mint azok, melyeket eddig politikai tankönyvekben olvastunk, melyeket az egyetemi szószékről hirdettek.

Nem szándékozom hosszú magyarázatokba bocsátkozni. Igyekezni fogom állításomat, egy pár élő példával bizonyítani. Azt hiszem pedig, hogy a földbirtok viszonyai és az u. n. iparkérdésnek csak rövid érintése is, továbbá egy pillantás országgyűlési választásunkra, alkalmat fognak szolgáltatni állításom bebizonyítására és talán még egy pár nem egészen felesleges tanulságra is.

* *
*
*
*

Tudja mindenki, hogy hazánkban 48 előtt a fekvő földbirtok az adómentes nemes családok tulajdonát képezte. A jobbágyság, a földművelő nép végezte a munkát, sőt fizette még fejében az adót is. Ez a viszony rossz és igazságtalan volt.

A jogok és kötelességek illetően felosztása egyenesen tarthatatlanná vált.

Régen a nemesség nem csak ingyen intézte el az ország, megye, járás, kormányzatát, hanem a hadviselés is a nemesség legkiválóbb hivatása volt. A kiváltságos osztály tehát azon előjog fejében, melyet élvezett, az országnak legalább fontos szolgálatot is tett. A körülmények azonban változtak.

Állandó hadseregek léptek életbe. Ezekben pedig túlnyomó többségben a földművelő, a polgár fia szolgált és vérzett.

Az igaz, hogy a közigazgatás és az ország kormánya a mostanihoz képest felette olcsó volt, lehet mondani, semmibe sem került: az igaz, hogy akkoriban az adó felette csekély volt. De igaz az is, hogy a bánásmód, melyben a jobbágy gyakran részesült, az emberi méltóságnak nem volt megfelelő. A 48-as ese-

menyek Magyarország történetének legszebb, legdicsőbb lapját képezik.

Azon nemes férfiak, kik a robotot eltörölték, a nemesség előjogait megszüntették, büszkén tekinthetnek vissza törekvéseikre, munkájukra A földművelő nép Magyarországon, – a hol nincs eladósodva, a hol el nem korhelyedett, a nemzet legegészségesebb magvát képezi.

48 előtt a nemzetnek egy része úr, a másik szolga volt.

Ez azonban nem volt az egyedüli különbség, a földbirtok viszonyait illetőleg, a múltban és a jelen korban.

T. olvasóim! tudják, hogy a vagyonos mágnás családok birtokának egy része u. n hitbizományi képez azaz, hogy rendesen nagyobb mennyiségű földbirtok a család ez vagy amaz utódai számára van biztosítva. Ezen utódok a vagyon jövedelmét élvezik, a birtokot csak kis mértékben terhelhetik adóssággal. A jószágot el nem lehet exequálni, akár törődik az illető a gazdasággal, akár nem; akár takarékos, akár nem.

Lehet mondani, hogy 48 előtt Magyarországon az összes földbirtok a családoknak hitbizományát képezte. Az adásvevés fölöttébb meg volt nehezítve. A fekvő földbirtok nem volt az egyes családtag az „egyén” tulajdona, hanem a n e m z e t s é g é .

A jobbágy telkének csak haszonélvezője volt; de azért az uzsorás vagy exekutor tőle el nem vehette. A jobbágy birtokot egy fél néhol fertály telken alól eldarabolni nem volt szabad. Ezen intézményt b i r t o k m i n i m u m n a k nevezik. Őseink tehát tudták és érezték, hogy nem biztos dolog, vájjon akad-e napszám es tudták, hogy ha valaki nem úz a gazdaság mellett még mesteriséget, kisebb földbirtokból, mint fél vagy fertály telekből alig tud tisztességesen megélni – Minden államra nézve fő fontosságú az, vájjon ki műveli, hogy műveltetik a föld? Egész a legújabb idő-kig, lehet mondani, hogy a világ összes népeinél, addig míg azok, hatalmasak, erőteljesek voltak, a fekvő földbirtokot oly fontos nemzeti intézménynek tekintették, mint a melyet nem is szabad az egyes személy, azaz az egyén önkényére bízni.

Ezen intézmény mindenesetre megérdemelné azt, hogy ne oly könnyedén; egy pár üres szóval üssük azt el, a mint az jelen-

leg jogászaink, a sajtó emberei, sőt sok képviselő részéről is történik.

Mindazonáltal én, ki kissé foglalkoztam ezen kérdéssel, a földbirtoknak az illetén módon való megkötését nem tartanám üdvösnék.

A régi időben a maihoz képest, csekély volt az ország lakóinak száma. Ezen tejjel és mézzel folyj ország megadta és pedig más országokhoz aránylag, busásan adta meg a mindennapi kenyeret, még akkor is, ha csak kis részben volt szántóföld

Jelenleg a népesség jóval számosabb. A jogegyenlőségnek, – a magasabb míveltségnek csakis természetes következménye az, hogy a földművelő népnek is jóval többek az igényei, mint az előtt. „Úgy kell tehát gazdálkodnunk, hogy a telek többet jövedelmezzen, mint nagyapáink idejében. Készemről igazat adok azoknak, kik azt mondják, hogy a közjő azt kívánja, hogy a föld az által műveltessék, a ki ahhoz legjobban ért, a ki legszorgalmasabb.

Ha minien földbirtok az országban a nemzetségek elidegeníthetlen tulajdonát képezi: ez esetben nem szabad szemet hunynunk azon veszély előtt: vájjon ezen elidegeníthetlenség nem fog-e sok ecetben a henyeségnek, korhelykedésnek talajt adni?

A régi földbirtokos nemességnek hivatása fegyverviselés, az országnak közigazgatása stb. a gazdálkodás csak mellékes dolga volt. Mai napság a jogegyenlőség idejében a földbirtokosokat ilyen különös állami hivatással felruházni nem lehetne.

Ezekből azonban korántsem következik, hogy a nemzetre nézve mindegy, hogy a földbirtok folyton gazdát cserél, hogy a földnek birtokosa a pillanatnyi jövedelem kedvéért nem meríti-e ki a talajt? nem vágja-e ki az erdőket. (Az utóbbi már is megtörtént és ezen körülmény egyik főokozója, hogy az országot felváltva aszályosság, majd meg romboló árvizek pusztítják.)

A jelenlegi rendszer – ha általában úgy lehet nevezni – nem más, mint nagy tévedés. A földbirtok, mint már neve mutatja, „ingatlan”, tehát már természeténél fogva más valami, mint pl. egy váltó, vagy börzepapír.

Az anyaföld adja nemcsak mindennapi kenyerünket, hanem a szükséges anyagot hajlékunkhoz, ruházatunkhoz; az anyaföld szol-

gáltatja az életnek csaknem minden szükségleteit. Akár magas, akár csekély a földbirtoknak ára, azaz csereértéke, a földbirtok a nemzetre nézve örök és pótolhatatlan értéket képvisel. A földnek művelői szolgáltatják a vagyonnal és vérrel áldozók legnagyobb számát. És mégis mit tett a jelen törvényhozás? A fekvő földbirtokot, mesterségesen, annak természete ellenére egyenlővé akarja tenni az ingó vagyonnal, a papír váltóval.

A mit törvényhozóink a fekvő földbirtokkal csináltak, így fejezi ki magát körülbelül egy hírneves német politikus: nem más „mint ha a gazdaember azt kívánná, hogy igáslova repüljön mint a madár”.

Valamit mesterségesen, természetétől megfosztani, sértése, arczúlcsapása az egyenlőség elvének. A jelenlegi rendszer nem más, mint privilégium a mozgótőke javára.. Azaz a jelenlegi rendszer folytán a közép és kisbirtokosnak idővel okvetlen a tőke adózójává, a földművelőjének, a tőkepénzes robotosává kell válnia.

Vannak még – hál' Istennek – számosan földművelő polgártársaink közt, sőt vannak egész községek, vidékek, melyekben a gazda jól bírja magát és egyeseknek sikerült vagyonukat szaporítani. Különféle tényezők okozzák ezen kedvező sikert, milyenek: takarékoság, értelmesség, szorgalom, áldott föld, jó termés, jó gabonaárak, azon körülmény, hogy a család nem szaporodott el túlságosan, hogy a birtok sem osztályrész sem kiházásítás, vagy más módon nem lett adóságokkal terhelve s. a. t.

Szorgalom, takarékoság, kedvező körülmények közt évekket, sőt évtizedekkel elodázhadják a földbirtokot fenyegető veszélyeket. Mindazonáltal a tudomány és tapasztalat már régen tisztában van aziránt, hogy a jelenlegi téves igazságtalan és veszélyes rendszer mellett, a közép és kisbirtokos, a tőkepénzessel szemben függő viszonyba fog jutni és tökéletesen biztos, hogy a legáldottabb vidékek, a legszorgalmasabb gazdák ezen válságot kikerülni nem fogják.

Észak-Amerika tudvalevőleg köztársaság s mint ilyen a leg-

szabadabb kereskedelem és üzérkedés hazája; és mégis azon kereskedő, üzérnemzet szükségesnek látta, hogy a gazdaembernek egy bizonyos *birtokminimumot*, mely néhány államban 60 holdig terjed, az executió ellen biztosítson.

A sajtó és közvélemény vezetőinek persze, hogy volt gondjuk arra, hogy a közönség az ilyesmiről semmit se tudjon, és hogy figyelmeztetésünk a pusztában kiáltó szó maradjon Két derék fiatal mágnásunknak Andrassy Géza és Széchenyi Imrének kellett Amerikába zarándokolniok, hogy onnét visszatérve, megismertessék polgártársaikkal az u. n. amerikai *otthonmentesítő törvényeket*, melyek lényegileg csakis a régi magyar birtok minimum elvét testesítik meg, modern alakban.

Írlandban tudvalevőleg nincs földművelő osztály, ott csak bérlok gépészek és mezei munkások vannak. Tudjuk, hogy Nagy-Britannia ámbár a szabadság hazája, bár a legjobb közigazgatással dicsekszik, az ír forradalmi bajoknak, emberölés, gyilkolás, gyűjtogatás és dynamit robbanásoknak csaknem mindennapos színhelyévé lett.

Nemcsak Észak-Amerika, hanem Angol-, Francia- és Németország államférfiai s jogászai, már évek óta fáradoznak azon, hogy okulva a tapasztalt tévedések és veszélyeken az ingatlant illetőleg oly törvényeket létesítsenek, melyek megfelelnek a fekvő földbirtok természetének, hivatásának s a korszáknalmainak.

Nekünk magyaroknak van váltótörvényünk, van kereskedelmi törvényünk, csődeljárásunk: hanem a legszentebb kincsünk a fekvő földbirtok iránt intézkedni, úgy látszik, nem tartjuk szükségesnek.

Magyarország pedig földművelő ország.

Legyen szabad ez alkalommal, ha csak példaképpen is és röviden egy indítványra vonni az olvasó figyelmét, melyet több férfi által támogatva Schäffle Eberhardt volt osztrák miniszter újabb időben tett:

Schäffle indítványa lényegében a következő:

Egy bizonyos közelebb meghatározandó kerület kisbirtokosai egyesülnek. Az egyesület fogja meghatározni vajjon valamely földbirtokra kölcsön adandó-e vagy sem? Az indítvány szerint csak oly kölcsönök köthetők, melyek

hasznosak, s a jószág értékét szaporítják. De ezen igen üdvös megszorítás fejében az egyesület rendkívüli előnyöket nyújt. Nem dédelgeti a henyeséget, ellenkezőleg azon van, hogy a telkek a képesebb és ügyesebb gazdák kezében legyenek, hogy az ügyes gazda szaporíthassa jószágát, hogy a vagyontalan is idővel jómódú birtokossá lehessen.

Schäffle indítványa szerint az uzsora nem veszélyeztetheti a földbirtokot, de ki van zárva általában minden kölcsön-üzlet, mely eleintén előnyösnek látszik, de melynek következményei, mint a statisztika kimutatta, ezek: hogy a jószágnak birtokosa a tőkepénzes adózó munkásává válik, avagy, hogy tulajdona dobverés alá kerül.

Az egyesületből, nagy birtokosok kivannak zárva.

Schaffle indítványa demokratikus intézmény. Praktikus, könnyen megvalósítható sa már kötött szerződéseket és fennálló jogokat nem érinti és biztos, hogy a legközelebbi jövő azzal foglalkozni fog.

Természetes, hogy a jelenlegi telekkönyvi rendszer gyökeres reformját vonja maga után.

A tisztelt olvasó már ez indítvány fővonásaiból is meggyőződhetik, mennyiben igaz a zsidók és szövetségeseiknek azon törekvése: mindent, mi az agrárkérdéssel összefügg, mint valami aristokratikus, vagy reakcionarius dolgot tüntetni fel.

A 48-iki törvények igenis eltörölték a robotot, a nemesi privilégiumot s ennek kapcsán elvben eltörölték az ősiségét is. Mindazonáltal tévedés lenne, a mint részben ki is mutatjuk, a jelenlegi földbirtoknak mostoha és fonák állását a 48-as törvények szüleményének tekinteni. Ellenkezőleg a 48. törvények igen világosan ezen fontos kérdés rendezését egy jövő országgyűlésre bízták.

Ezen feladat teljesülését az önkényuralom lehetlenné tévé.

Az 1861-ben tartott országbírói értekezlet tárgyalásai minden kétségen kívül bizonyítják, hogy ha az országnak önkormányzata erőhatalommal félbe nem szakíttatik a jelenlegi oly viszás állapot életbe nem lép. A 48-iki nemzedéknek a szabadság és közjó nem

volt üres frázis. Életüket szentelték ezen feladatnak, másrészt azonban ezen férfiak nagyobb része még tudta, hogy mi a földbirtok és mi annak természetes hivatása. Ezen férfiak tehát a múlt kornak rossz és túlélte intézményeit végleg és erélyesen lerombolták, azonban sohasem hozták volna a fekvő birtokot oly helyzetbe, mely azt a logika törvényei szerint a mozgó tőke szolgájaként teszi. Az országbírói értekezlet tagjainak volt elég alkalmuk az újkornak faktoraival megismerkedni, sőt lehet mondani, a rohamosan növekvő zsidó befolyás, mely éppen a Bach-korszak alatt vette kezdetét, nem volt titok előttük. Az országbírói értekezlet: is ezeket és a velők összefüggő kérdéseket egy jövő országgyűlésre bízta.

Ezen feladata a 48-as törvények mandátuma ma-ina pig megoldatlan maradt.

A zsidóknak, a közvélemény csinálóknak s a sajtó kezelőinek sikerült ezen rendezéshez még a komoly kezdeményezést is meggátolni, sőt a mint látszik a kormányra is befolyást gyakorolni.

* *
*

Az iparosok kívánalmi eléggé ismeretesek, úgy hogy e helyen elég csak egy-két megjegyzésre szorítkoznom – igaz, hogy a gyár-
ipar, a ma g á n i p a r egy részétől elvonta a talajt. A gyáripart illetőleg feladatunk abban áll, gondoskodni, hogy a munkás ereje, egészsége, a gyáros, vagy tőkepezés előnyére kíméletlenül ki ne zsákmányoltassék A szabó, czipész maga szerszámain – a nyers és részben feldolgozott anyagot a gyárból veszi.

Van azonban viszont igen sok iparos munka, mely gyárilag nem is végeztethetik. Legyen szabad az ács, kőműves, kovács, lakatos, asztalos, bádigos és számos egyéb iparágakra utalnunk. Nagyrésze a közönségnek még akkor is, ha nem rendelkeznek valami igen gazdag jövedelemmel, kabátját, csizmáját, kalapját nem gyárakból fogja venni, hanem azt ízlése, testi szükségai, kényelme szerint fogja az iparosnál megrendelni A mint látjuk, tehát éppen a legtöbb tagot számláló iparágaknak még ott is, a hol a gyáripar leginkább elterjedt, mint Angolhonban, Belgiumban, akad foglalkozása s kenyérkeresete

Mellesleg megjegyzem, hogy mindenki ismeri a volt cézhek többféle visszaéléseit. A legény csak egy és pedig vagonához

mérve meglehetősen tetemes pénzösszeg, részben igen felesleges dolgokra, t. i. itatásokra, étkezésekre fordított pénzösszeg segélyvel lehetett mesterré. Számos fiatal és derék legény csak úgy lehetett önállóvá, hogy valamely elhalt mesternek gyakran öreg, elaggott özvegyét vette nőül. Hogy tehát önálló polgárrá lehessen, kénytelen volt lemondani a sokszor derék, szellemi és testi legjobb esőnek örvendő legény, családi hivatásáról. Tudvalevőleg arra nézve még egyetlen árva hang sem emelkedett, mely a czéhnek sokféle visszaéléseit visszaállítani akarta volna. Ha azonban az iparosok odatörekednek, hogy az iparos ne legyen kénytelen csupán csak a nagy tőkének napszámosává lenni, ha arról akarunk gondoskodni, hogy az ifjabb nemzedéknek legyen alkalma iparágát alaposan megtanulni, ha mindezen czélokra nézve igen helyesen átlátjuk, hogy a bajoknak legelső ellenszere a képesség kimutatása és a társulás, az iparosoknak ezen kívánalmaik nemcsak jogosak, méltányosak, de nagyon is k o r s z e r ű e k .

* *
*

A képviselőválasztásokon alapszik alkotmányunk. Attól függ nagy részben a nemzet sorsa és jóléte. És mégis, minő t é n y e z ő n e k köszöni a képviselők nagyobb része fontos hivatalát? Egyrésze azért ül az országházban, mert módjában volt a választásra ennyit, vagy annyit költeni. Egy nagy részét, nagyobb kisebb költségek mellett a kormány hozta be hivatalnokai, vagy közegei segélyével. Sok honatya azért lett képviselő, mert jó kortesei voltak; holott tény az, hogy a kerületben, az országban számos egyén van, kinek jellemében jobban lehetne bízni, ki több érdemeket szerzett, kinek tudománya alaposabb, de a ki nem értett úgy a korteskedéshez; avagy általában nem is lépett fel, mert nem volt kedve magát a választás költségeinek, zaklatásainak intrigálnak kitenni. Talán azért is, mert úgy gondolkodott, hogy hiszen hiába minden törekvése.

Tudja mindenki Magyarországon, hogy a dolgok bizony így vannak legalább eddig így voltak. Lehet-e tehát csodálkoznunk, hogy az országgyűlés működése oly kevés áldást hozott? Van-e a választóknak joguk az országgyűlést vádolni, hogy mindig rosszabbul

mennek az ügyek? Mi ezen kérdésre részben meg fogjuk adni a feleletet.

Hoztunk új választási törvényt, mely súlyos büntetést szab a megvesztegetés és egyéb visszlésekre s. a. t.; mégis lehet mondani, hogy a dolog, egy porszemnyit sem változott. Sőt ellenkezőleg a legutóbbi választások alatt kellett tapasztalnunk, hogy korteskodtak országszerte a zsidók pénzével tapasztaltuk, hogy a vesztegetést a legarczátlanabb módon épen a hivatalos közegek gyakoroltak volt.

Ha megmaradunk az eddigi kerékvágásban hozhatunk bármiféle szigorú törvényeket, mégis üdvösebb sikert, még a legcsekélyebb mértékben se.n fogunk tapasztalni.

Nem – mert a bajnak tulajdonképeni okát nem tartjuk szemünk előtt.

Például: tudja minden ember, hogy a kereskedőnek érdekei különböznek az iparosétól. Más dolgok nehezítik a kereskedést mások az iparnak felvirágzását. Tudjuk, hogy akisbirtokos földművelőnek, hivatalnoknak, tanárnak kívánságai, az a mit az államtól várnak és igen szétágazók. Az igaz, hogy például városokban számos az iparos, a vidéken földművelők képezik a nagy többséget Tudja azonban azt is at. olvasó, hogy a régi időben pl. a polgár embernek mintegy megvolt a maga helye a társadalomban, az állam lakosai egy szorosán összefüggő szervezetet képeztek. Ledőlven a korlátok, melyek a honpolgárokat kasztok szerint választották szét megszűnt ezen organizmus is. Mindenki saját erejére van utalva, a társadalom mintegy egyes elemeire oszlott, a társadalom atomizálva lett (Nincs okunk ezen idegen eredetű szót visszautasítani, minthogy népünk jelen helyzetét épen ez, igen találóan fejezi ki,)

Meglehet, hogy az itt mondottak a t. olvasó előtt szokatlannak fognak látszani. Ha meggondoljuk, hogy csaknem minden, a mit az utolsó évtizedekben olvastunk, csakis a zsidó censura retortáján át került a közönség elé: ne csodálkozzunk, hogy a leggyorsabb legvilágosabb tárgyak is, mint különösek fognak fel-

tűnni, ha ellentmondanak a szokott, jelszavaknak. Mindazáltal legyen szabad kérnem a t. olvasót, hogy ép azért a mondottakat becses figyelmére méltatva azokat bírálja is, mert az itt felvetett kérdés bármily futólag és hiányosan tárgyalhatom is azt a jelen rövid tanulmány szűk keretében, egész nemzeti életünknek egyik sarkköve.

Vajjon tisztában van-e teljesen a földművelő ember az iránt: mi oka annak, hogy a földművelő részben annyi veszélyekkel kénytelen küzdeni? Nem! A jogászok és prókátorok az igazságnak ellenkezőjét mondják neki. Ha pedig újságot vesz kezébe, az is az igazságnak ellenkezőjét prédikálja. A népnek nincsenek meg a kellő szükséges érintkezési pontjai. A földművelővel együtt szavaznak az iparos, iskolamester, községi jegyző, prókátor, hivatalnok, a nagyobb földbirtokos és lelkész urak, sőt ezen közép- és magasabb osztályok tagjai rendesen a választások vezérei. Tudjuk, hogy ezen különböző osztályok kívánságai s nézetei különbözők, sok tekintetben a szélrózsa minden irányában szétágazók. Kevés választó kerület van az országban, melyben a választási jogot nem gyakorolná kisebb, vagy nagyobb városokban u. n. polgári osztály. Tehát nemcsak véleményeik, hanem a választók nagyobb része tulajdonképpen maga sincsen tisztában az iránt, hogy mit kellene tenni.

Tudjuk azt, hogy oly sereggel szemben, mely összetart, főírtte nehéz a győzelem; de tudjuk azt is, hogy nincs könnyebb dolog-, mint egy szétszórt tömeg felett legalább pillanatnyi győzelmet aratni. Körülbelül ilyesmi történik képviselő választásainknál, a kinek kortesei vannak, a ki fizet, lármáz, az lesz a győztes.

Az elégedettség az, mely az ellenzéki táborba terelte a választóknak épen éberebb, törekvőbb részét,

A zsidóknak, üzelmei, arczátlankodásai, kíméletlensége az egész zsidó kérdés, mintegy levette a hályogot szemekről, éles világot vetett törvényhozásunk nagy hiányaira, társadalmunknak legveszélyesebb fekély eire.

Tagadhatatlan tehát, hogy az antisemitizmusnak hivatása, feladata leendő jogrendszerünknek hiányait, a kornak fő-fő bajait orvosolni, ebben rejlik annak nagy hatalma.

Az ily rendkívüli és hatalmas mozgalmaktól eltekintve azon-

ban tökéletes igazság, hogy a jelenlegi választás rendszer már magában nem azon talaj, melyen a valódi és életerős önkormányzat-éltörvényhozás felépülhet.

Ezen oly teljesen vissza, sőt a jövőre nézve is mindentől megfosztó állapotok indítottak arra, hogy az országházában, indítványt tettem volt, mely lényegében a következőkből áll:”

Á kisbirtokos földművelők, iparosok, kereskedők, hivatalnokok válasszák külön-külön képviselőikét.*)

Ezen rendszer azt eredményezné, csakis egy pár főpontnak érintésére szorítkozván:

hogy a hasznos osztályok érdekei az országházban valóban képviselve lennének.

Meglenne a szükséges kapocs az illetőnek magánérdeke és a közügyek között. A választó azért választana, mert tudja, hogy képviselője mind arról gondoskodni fogna, a mi kenyérkeresetét előmozdítja, minden ellen fog küzdeni, a mi jólétét veszélyezteti.

(A modern iskolának egy nagy tévedése abból áll, hogy ezen nélkülözhetetlen kapocs a magánérdek és a közügy között hiányzik. Sokat dikciózunk hazaüsről, közügyről és országgyűléseink mégis egészen mást tettek, mint a mi a nép javát előmozdította! volna).

Ezen indítványban természetesen pénz, korteskedés stb. sokkai kisebb térre szorulná, mint a mostani választásoknál. Miért? Az iparosok városokban laknak és könnyebben találkoznak s bár jó részük nem iskolázott emberekből áll, mégis igen jól tudják, mi által lehetne az iparnak hiányait és bajait orvosolni. A baj csak az, hogy a jelenlegi választási rendszer szerint csak kivételesen van módjukban, hogy érdekeik, kívánságaik az országházában hangoztassanak.

Tegyük már most le, hogy a földművelő, mint a földmívelő testületnek tagja megy a választási urnához, azaz, tudja,

*) Legyen szabad ezen fontos kérdésre nézve hosszabb tanulmányomra utalni: „A modern alkotmánytan bírálata,” Megjelent a „Magyar Szemle” 1881. július füzetében. Budapesten Mehner Vilmosnál. Továbbá 1882. február 7-én mondott beszédemre a választási törvény módosítása tárgyában. Megjelent Heckenast utódjánál. Pozsony és Lipcse.

hogy minden 3-dik érben módjában van maga helyett egy oly férfiút a? országházba küldeni, a kinek kötelessége mindent mellőzni s orvosolni a mi őt gazdálkodásában gátolja, tudja hogy tulajdonképpen azért választ, hogy követe oly törvényeket hozzon, melyek a szorgalmas gazdának birtokát, a folytonos veszélyeztetéstől megóvják. Nagyon világos, hogy az ily esetben a földművelők nem sokára tisztába fognak jönni az iránt, hogy miben rejlik a baj, hol lehetne, hol kellene valamit tenni. Tudván, hogy a földművelő kövektől fog függni jóléte, sőt fennmaradása; a választó „emberét igen jól meg fogja nézni” és csak olyanra fogja adni szavazatát, a kiről biztosan tudja, hogy ura lesz szavának. Csakis az ily választási rend szerint van módjukban a választóknak képviselőjüket felelősségre vonni. Csakis ily módon lesz meg a szükséges kapocs a választó és képviselő között. Végre csakis ily választási mód mellett nem fog kárba veszni a képviselőnek nem mindig rózsás küzdelme. Miután csakis ily esetben találja a képviselő választói részéről a szükséges támaszt, támogatást

A választó közönségnek az ily módon való csoportosulása nem képezne kasztrendszert. Kasztnak nevezzük azon társadalmi állapotot, melyben az egyik osztály jogokat élvez, melyekhez a többi hozzá nem férhet. Kasztnak nevezik az olyan rendszert, mely az embereket ledönthetetlen sorompók által különíti el. Mindezeknek indítványom szerint még nyoma sem lenne. Minden osztály egyenlő jogokban, egyenlő kötelezettségekben részesülne. A földművelő fiú lehetne iparos, kereskedő stb. megfordítva, a hivatalnok kereskedést nyithat, ha van üzleti szelleme.

Ezen osztályozás az egyenlőség elvén alapszik s a szó teljes értelmében demokratikus.

Ha az állampolgárok 48 után, miután lerontották az ur és szolga közt fennálló válaszfalakat fenállásuk érdekében és az egyenlőség alapján így osztályokká csoportosultak volna:

Most nem volna a zsidó úr a hazában.
Parlamentünk nem lenne üres komédia,
és az ország vagyoniilag, erkölcsi és erő tekintetében másképp volna, mint jelenleg.

*

*

*

Tudja mindenki, hogy a zsidónak az üzérkedés mintegy főio hivatása, nem is akarjuk tagadni, hogy a zsidó az üzérkedésben mester. Azt is tudja mindenki, hogy a zsidó úgy tudja intézni a dolgot, hogy a nemzsidóság vagyona a zsidó zsebébe vándoroljon. A zsidónak ezen szerepe, tudvalevőleg, eléggé fontos és életbevágó, lehet mondani, hogy rendkívül fontos oly időben, melyben a pénz elsőrendű hatalommá vált, oly időben, melyben a vagyonnal a hatalom is együtt jár, még pedig nagyobb mértékben, mint azelőtt.

A kérdést tehát éppenségesen nem lehetne azzal elütni, hogy tulajdonképen itt csak a vagyonnak miként való felosztásáról van szó és hogy éhez az államnak semmi köze stb.

A társadalomnak és honpolgárnak mindig joga van kérdést intekú vájjon minő tulajdonságai vannak azon osztálynak, melynek kezébe összpontosul kiválólag a gazdagság? Vannak-e ez osztálynak különös céljai? Mire fordítja a zsidó gazdagságát? stb.

Azaz röviden mondva a zsidóknak üzleti tevékenységük életbevágó.s az államra nézve fontos kérdés, mert a modern politikában, társadalomban a pénz uralkodó faktor. Hatalmasabb mint számos írott törvény, és

másodszor, minden államnak van joga s kötelessége kérdezni, vájjon azon mód, mely által egy osztály meggazdagodik, mennyire szükséges s hasznos az államra nézve? Vajjon vannak-e ezen meggazdagodásnak káros oldalai? talajt ad-e az erkölcstelenségnek, korhelykedésnek stb.? Vájjon a kár, mely ezen vagyon vesztésével jár, nem nagyobb-e mint a haszon, melyet netalán az országra hoz?

A zsidók működésének ezen ágára nézve is jó lesz, ha az olvasó párhuzamot von a 48 előtti állapotok, s a jelen viszonyok között.

A zsidóság a k k o r i s az országnak üzér s közvetítője volt. Megvette, vagy eladta a földesúr gyapját gabonáját, bérbette jószágait. A zsidóság ez időben is nagy tőkékkel rendelkezett. Az állom és társadalom azonban egy, ha nem is tökéletes, legalább élő szervezetet képezett. Ezen élő szervezetnek az élödsi nem lett

volna képes tetemes kárt okozni, még az esetben is – ha polgári jogokat élvezett volna.

A zsidóknak üzleti üzérkedési szerepük mindenki előtt eléggé ismeretes.

Igen számomst, polgár társam azonban nem tudja, hogy az üzérkedés és vagyonelesajátítás, bármely fontos és életbe vágó dolog, mégis csak; egyikága a zsidóság törekvéseinek.

Ezen zsidó törekvéseknek többi ágaira, vagyis helyesebben mondva, a zsidóság törekvéseire általában, a t. olvasó figyelmét ráirányozni: célja ezen kis dolgozatnak.

* *

1848-ban ősi u. n. patriarchális viszonyainkal szakítva, mondhatjuk, egy ugrással egészen új térre léptünk. Alig, hogy leromboltuk ősi szervezetünket: a nemzeti élet és a dolgok további folyása az önkényuralom által félbe lett szakítva. Történetünk ezen igen fontos percét Sárosmegyének főjegyzője Kolozsi Miklós igen találóan fejezi ki, a következő szavakkal: „A nagy elvek ki lettek mondva. -----

„Mint Mózes a zsidókat a veres tengeren át, úgy vezetett minket „Kossuth, csakhogy mi felettünk összecsapott az ár, még mielőtt „teljesen átkelhettünk volna.”

A birodalom túlsó felének férfiai diktálták Magyarországon a törvényeket. A birodalomnak ezen túlsó fele pedig már jó ideje, hogy atomizálva volt. Ott középosztály, mely politikai befolyást, sőt hatalmat gyakorolt volna, mint Magyarországon, már rég nem létezett; a tartományok abszolút kormány forma alatt éltek, kard. policzáj és hivatalnokok tartották a tartományokat együvé. Önné t kaptuk mi az ősiségi pátenst, a telekkönyvi rendszert, mely, a mint tudjuk, az új irányt nemcsak elvben mondta ki, hanem az eddigi magyar örökösödési rendet, a földbirtoknak eddigi állását is, egy tollvonással megsemmisítette.

Ezen un. Bachkorszakban vette kezdetét a már most hatalmi szerepre törekvő zsidóság diadalmenete.

Az üzerek, közvetítőkből, csaknem hirtelen egy osztály lett, mely az állam és társadalmi élet különböző részeiben mindig növekvő befolyást kezdett gyakorolni.

A t. olvasó már tudja, hogy ez tulajdonképen csak az új társadalmi rend, vagy jobban mondva rendszertelenségnek természetes következménye volt; tudja azt is, hogy ezen folyton növekvő hatalmat sem a „beamterek,” sem a hatalmas hadsereg, sem a cono-ordatum és a papság jelentékeny befolyása meggátolni nem volt képes.

A nemzetnek kezei csaknem 17 évig le voltak bilincselve életerei elzsibbasztva. Az ily félbeszakítás pedig mindenestre és minden körülmények között nagy nemzeti szerencsétlenség. Ezen nemzeti kalamitást, tízszeresen fokozta azon körülmény, hogy a nemzeti életnek félbeszakítása éppen a legválságosabb perczben történt.

Nyomban miután a nemzet oly életbe vágó lépést tett, mint a minőt oly rögtön és gyorsan egész ezredéves történetében nem tett volt, nehezedett ránk az absolut korszak. Oly perczben történt a félbeszakítás, melyben a népnek inkább, mint valaha, története bármely korszakában arra lett volna szüksége, hogy a nemzetben szunnyadó és nyilvánuló erők egymást ellensúlyozzák, hogy a nemzeti élet függetlenül fejlődhessék.

Miután részben legalább visszanyertük ezen, már csaknem elveszettnek hitt országot,” nem is vettük észre, nem is tudtuk, hogy már is a modern társadalomnak főfaktorai a zsidóság kezében voltak.

A zsidóság kezében volt már csaknem az összes sajtó.

A nagy, gözzel hajtott közlekedési vállalatok, a bankok, nagyobb hitelintézetek és számos vidéki takarékpénztár élén jobára szintén már a zsidók állottak.

Hogy az, ki a jelenlegi modern közgazdasági viszonyok közepette a hitelügyet kezében tartja, rendkívüli hatalommal rendelkezik, evvel úgy látszik, akkoriban legalább, nem igen törődtek.

Hogy a kik a vasutak és gőzhajózási vállalatok élén állottak, a tarifákat szabályozták, hogy az, a ki a tarifákat szabályozza, döntő befolyással rendelkezik a hazai termelésre, hazai iparra, vásárra, az egész hazai bevétel – és kivitelre, egész vidékek, városok

felvirágzására vagy sülyedésére, erre szintén nem igen gondoltunk. (Mellesleg mondva, az osztrák-magyarországi tarifák az egész világon legdrágábbak.)

A sajtónak fontosságát ámbár, ez titkot nem képezett, szem előtt nem igen tartották. Azt, hogy a jelen feloszlott társadalomban, melyről a vélemények annyira szétágazók, hogy a jelenlegi képviselői rendszer mellett a sajtó rendkívüli hatalommá lett, ennek nagymérvű horderejét úgy látszik még mai nap sem képesek átlátni

Hiszen a jelen társadalomnak döntő faktorait, azoknak törvényeit nem ismerjük, nem kutatjuk, sőt még szemet is hunyunk előttük. Ez modern politizálásunk egyik jellemvonása.

*

Az önálló nemzeti élet 17 esztendeig el volt fojtva. Midőn hazánkat legalább részben visszanyertük, csaknem észrevétlenül, mintegy a nemzet ereibe hatolva egy idegen faj már is mesze terjedő befolyást gyakorolt a nemzeti életnek fontos részeire. A magyar nemzetnek egyik legszebb tulajdonsága, hogy szereti a szabadságot. A többször idézett és hasonló jelszavakkal, hogy „csak hagyjuk a dolgokat folyni, hogy a szabadságnak legjobb biztosítéka maga a szabadság” stb. úgy jártunk, mint ha valaki egy nő csókjaitól elcsábítva, nem veszi észre, hogy feslett kéjhölgygyel van dolga. A szabadságot csakis küzdve tehetjük valóban testté és vérré. Ezen és ezekhez hasonló jelszavak a tétlenségnek, a felületességek adtak termő talajt.

Nem vettük észre, hogy a tér, melyen állunk t. i. választási törvényünk, nem azon alap, melyen igazán a népnek akarata és érdekei érvényesülhetnek; nem vettük észre, hogy már ezen választási törvény nagy mértékben a frázisok hőseit, az ügyes praktikusukat, a carrier csinálókat, azokat, kik talán valóban fényes tulajdonságaiknak nem nyerték eddigi pályájukon jutalmát és a kik most minden áron sikert aratni s emelkedni akartak.

A mennyiben pedig nem hiányoztak a mentő hangok, figyelmeztetések, volt gondja a „közvélemény csináló” napi sajtónak, hogy minden komolyabb figyelmeztetést elnémítson. Így aztán valóban jártuk tovább is a száraz malom topogóját, saját magunk tétlenségre kárhoztatva vezéreinket, ministereinket, míg csak nem

odáig jutottunk, hogy immár ellankadva kidülünk a hámból így történehetett aztán, hogy igaza van egyik legjelesebb hazánkfiának Grünwald Bélának, a ki pedig nem antisemita és akkoriban még a kormány pártjának tagja volt, – ha egyik ismert munkájában mégis a következő panaszra fakadhatott: „de a mi a kiegyezés létrejötte óta történt, azt a benyomást teszi az elfogulatlan szemlélőre, mintha államférfiaink nem tudták volna, mit tegyenek ezzel a visszanyert országgal.

„S megkezték, még pedig minden terv nélkül, azt a munkát, melylyel az ország anyagi erejét kimerítették, erkölcsi erejét gyengítették, a múlt századok hagyományait a legdrágább politikai kincseket zsákmányul dobták oda a haza ellenségeinek s bekövetkezett az ország hanyatlása, minden kötelék meglazulása melyhez hasonlót a magyar történelem nem mutathat fel. Ez a korszak egyike a legszomorúbbaknak a nemzet életében. A tervtelenség a gyengeség és lealáztatás korszaka ez.”

Így történt, hogy jelenleg oly alkotmánynak örvendünk melyet nagyapáink – ámbár ezek sem éltek többé a nemzetnek fénykorát – nem becsültek volna többre, minthogy avval pipára gyűjtésnek.

* *
*

A sok üres frázis között, melyekkel legalább eddig sikerült a nemzetet tétlenségbe szenderíteni, legtöbbször lehet hallanunk, a Korszellem és haladásra való hivatkozást.

A haladás szónak helyes értelme csak az lehet, hogy egy bizonyos állapotból jobb viszonyokba megyünk át.

Ha a dolgok rosszabul mennek, ezt visszaesésnek, hanyatlásnak nevezik.

Ennyi világos.

Józanul gondolkodó ember jónak, helyesnek nem mondhatja azon viszonyt, melynél fogva a mozgó tőke privilégiumot élvez, úgy hogy az ingatlan művelőjének az ingó tőke robotosává kell válnia. Józan gondolkodó helyesnek nem nevezheti az oly viszonyt, melyben éppen az ki legtöbb biztosítékot tud nyújtani, kölcsönt

nem kap, vagy ha kölcsönöznek neki, ennek vége rendesen az, hogy az adott kölcsön megemésztí a fekvő tőkét, azaz, a földbirtokot magát tönkre teszi.

Vájjon ki fogja helyesnek is jónak tartani azt, hogy a jobbágyságot azért, szabadítottuk fel a földesúr hatalma alól, hogy most a zsidó rabszolgájává legyen?

Józan ember nem fogja jónak nevezni az olyan rendszert, melynél fogva éppen a földbirtokososztály, a föld népe folyton szegényedik, sőt részben kivándorolni kénytelen

Kimutattuk több helyütt úgy az ipar, mint a földbirtok kérdésénél, hogy leginkább a társulás által vagyunk hivatva a kornak legszembetűnőbb bajait orvosolni

Ha tehát az állam egyrészt megengedi, és megrendeli, hogy az ügyvédek kamarákat képezzenek és ezen kamarát, minden gyakorló ügyvédre nézve kötelező hatósági jogokkal fel is ruházza, de másrészt ugyanazon állam veszélyt lát abban s meggátolja, hogy pl a csizmadia mesterség tagjai épen úgy cselekedjenek, úgy ebben józan ember sem észszerűséget, sem korszerűséget sem az egyenlőség elvének megvalósítását nem fogja látni.

Hogy jelen választási rendszerünk rossz, hogy nem képviseli a nép akaratát, hogy ezen rendszeren javítani kell, az, lehet mondani, már is egész Európában napi kérdés tárgya. Az igaz, hogy az eddig követett utón sem az általános szavazatjog sem pedig az u. n. „scrutin de liste” által czélt érni nem fognak. és pedig u. azon ok miatt nem, melynél fogva a jelenlegi választási modorral nem boldogultunk, A mi jelesen a scrutin de listeféle indítványokat illeti, ezek nyomán, a reklámnak, a pusztai technikai agitáció és a sajtónak még sokkal nagyobb tér adatik, mint jelenleg. De mindezen törekvések legalább azt mutatják, hogy az irányadó körök a jelenlegi választási modor tökéletes helytelensége előtt, el nem zárkozhatnak. Megvan tehát legalább a reformhoz az akarat, a szándék.

Minálunk még ennyire sem vagyunk. Mit törődnek a zsidók avval, hogy eddig minden kormány meg tudta magának csinálni a szükséges többséget s mit törődtek a zsidók avval, ha ez oly mó-

don történt, hogy a választási költségek egy része legalább, saját maguk az adófizetők tartozásaiból került ki.

Az államkölcsönöket kötő bankárok úgylis függőben tudják tartani a kormányokat, lia pedig korteskedés, reclam és pénz dönténél jövőben a választások sorsát, az még inkább a zsidók mal-mára hajtja a vizet.

Főfő államintézményeink tehát nem egészségesek, a legfőbb mértékben reformokat igénylők, itt a: tizenegyedik óra, hogy gyökeresen változtassunk rajtuk. Es mégis váltig azt szeretnék velünk elhíttetni, hogy jelenlegi viszonyaink a haladásnak netovábbja.

A dolgot egészen máskép keil neveznünk és jellemeznünk.

Tegyük fel, hogy országunk egyik városából, pl. Pécsről elindul valaki, hogy valahova, pl. a fővárosba Budapestre érkezzék. Az illető elhagyja Pécs-et, de mégsem közeledik a főváros-hoz:

Miért? Mert eltévedett a helyes útról, mert egy oly utón megy, mely őt talán Karinthiába viszi.

A régi viszonyokat halomra döntöttük. A régi állásunkat elhagytuk az tagadhatlan tény.

De a czél felé nem közeledtünk, nem haladtunk, mert téves úton járunk.

Ezen kép híven fejezi ki a nemzet jelenlegi állapotát.

*

Midőn a népek egész Európában az absolutismus és pedig gyakran igen piszkos és rút alakban jelentkező absolutismus békői alól felszabadultak, a népek szeme angolország felé fordult, mint a szabadság és önkormányzat mintaképe felé. Tanulmányozni kezdték az angol viszonyokat; azonban lehet mondani, hogy kevés kivétellel azon hibába estek; hogy meglelték a külső formákat, de sok tekintetben elkerülte figyelmünket az angol alkotmányos élet lényeges factorai közt az, a mi azt tulajdonképen erőssé tette. Hogy a többi közt csak egyet említsek pl. Angliában az egész önkormányzat a képviselő választások még mindig az u. n. gentry és nobility kezében van, t. i. az u. n. „tekintélyes családok és magas nemesség”. Mindössze körülbelül 200 ezer család kezében. Ezen gentry és nobility-ből kerültek ki csaknem kivétel nélkül a közigazgatás tisztviselői. Ezekről függ a parlament.

Ezen osztály nem képez születési aristocratiát a mi értelmünkben, mindazonáltal oly családokból áll, melyekben a vagyon, gyakran igen terjedelmes vagyon és pedig csupán az elfogadott és szentesített szokás folytán apáról mindig a legidősebb fiúra száll. A családoknak megvannak csaknem századokon át terjedő tradíciói. Az angol alkotmány ezen alapjának meg vannak kétségkívül árnyoldalai, lásd pl. az írlandi viszonyokat, melynek földbirtoka az angol nagybirtokosok kezében van. De másrészt mégis ezen családoknak erős összetartása, az erős közvélemény, mely képződik és határozott irányokat jelöl ki és mely mellett az összes osztály áldozatkészen helyt áll, adják meg az alkotmánynak erejét. Tudja mindenki hogy Angol országban a személy, ház és vagyon mindig szent és sérthetetlen volt. Az egyes egyén megsértésével az egész osztály biztonságát, jogait, függetlenségét látta megtámadva. Az angol gentry és nobilityben volt annyi ildomosság és korszerűség, melynél fogva átlátta, hogy csak úgy fogja ezen elv fontosságát az egész ország védeni, ha a legszegényebb sorsú joga is biztosítva van. Az angol alkotmánynak aristocraticus alapja daczára, a munkások Angolországban teljesen függetlenül szervezkednek, vagyonnal eltátott egyesületet képeznek és szabadon működnek céljaik megvalósítására, úgy hogy mind ez méltán vonta magára a francia munkásvezérek csodálkozását, kiknek hazájukban az alsó osztályok törekvései mindig csak véres forradalmak által erőlködtek és pedig céljt nem érve érvényesülni. Van az Angol alkotmányban még többféle olyasmi, a mit modern jogászaink mint ősit, mint elavultat, mint a középkor maradványait szoktak szemünk elé tüntetni, a miről azonban ki lehet mutatni, hogy éppen ez az, a mi az angol alkotmányt, annyira különbözőleg a modern szavaz földi alkotmány mintáktól, testté és vérré tette.

A francziák, a belgák, a németek s. a. t. ezen alkotmánynak csupán külső formáit utánozták. Nem csoda tehát, hogy ezen chablonszerű alkotmányosdi Európában mindenütt tehetetlennek bizonyult.

Franciaországban nem tudta meggátolni az államnak folytonos megrázkódtatásait. A déli és közép amerikai köztársaságokban, Spanyolországban válságos időkben az eldöntés a katonaságtól, vagy annak generálisaitól függött. Bel-

g i u m b a n a p a p s á g u r a l k o d i k . N é m e t o r s z á g b a n , h o l a m o n a r c h i k u s t r a d i t i ó k é s é r z e l m e k i g e n k i v a n n a k f e j t v e , m e g h a g y a t i k a k a m a r á k a t , m i n t a z e l é g e d e t l e n s é g s z e l i e n t y ű i t , m í g a f e j e d e l m e k é s t a n á c s o s a i k t u l a j d o n k é p e n a z „ e g é s z a l k o t m á n y o s p e r e p u t t y a l ’ i g e n k e v e s e t t ö r ö d t e k

O s z t r á k - M a g y a r o r s z á g b a n - b a n , m i ó t a m o d e r n a l k o t m á n y n a k ö r v e n d , ú r r á l e t t e k a z á l l a n d ó h a d s e r e g é s a z s i d ó k .

H a m á r m o s t a n é m e t e k , a b e l g á k é s a r o m á n o k , a z a n g o l a l k o t m á n y m i n t á k a t r o s z u l m á s o l v a g é p s z e r ű e n a l k a l m a z t á k : ú g y e n n e k m e g v o l t a m a g a t e r m é s z e t e s o k a .

E z e n á l l a m o k b a n m á r r é g ó t a n e m l é t e z e t t t u l a j d o n k é p e n i ö n k o r m á n y z a t . A r é g i u . n . r e n d i a l k o t m á n y n a k m á r a l i g v o l t a t n y o m a i t a l á l h a t ó k , c s a k n e m m i n d e n ű t t a z u r a l k o d ó k n a k s i k e r ű l t a h a t a l m a t k e z ű k b e n ö s s z p o n t o s í t a n i s m e g l e h e t ő s a b s o l u t m ó d o n u r a l k o d n i . N e m c s o d a t e h á t , h o g y e z e n n é p e k j o g á s z a i é s t u d ó s a i a z a n g o l a l k o t m á n y n a k c s a k i s k ű l s ő j e l e n s é g e i t u t á n o z t á k . A z t h i t t é k , h o g y e l e g e t t e t t e k , h a p l . a z a n g o l r e f o r m b y l l k ű l s ő m i n t á j á r a ö s s z e j ö n b i z o n y o s s z á m ú v á l a s z t ó , d e n e m g o n d o l t a k a r r a , h o g y m á s l e s z a z e r e d m é n y , a h o l a k o r m á n y n a k m i n d i g m ó d j á b a n v a n , m e g c s i n á l n i a s z ű k s é g e s t ö b b s é g e t , v a g y a h o l a v á l a s z t á s p i l l a n a t n y i á r a m l a t n a k , v a g y i s a l j a s i n d í t ó o k o k o n s a r k a l l ó k o r t e s k e d é s n e k s z ű l e m é n y e .

M i m a g y a r o k a z o n b a n c s a k n e m e z r e d é v e s a l k o t m á n y n a k ö r v e n d ű n k . M i n á l u n k a z ö n k o r m á n y z a t – h a b á r a m i n t t u d j u k – c s a k i s e g y o s z t á l y k e z e l t e a z t , m é g i s t e s t é s v é r v o l t . S ő t m i t ö b b , a m a g y a r a l k o t m á n y n e m c s a k e g y i d e j ű l e g f e j l ő d ő t t a z a n g o l l a l , h a n e m a l a p j á b a n , é p p o l y ö n á l l ó é s f ű g g e t l e n v o l t , m i n t a z a n g o l , i t t o t t e g é s z a r é s z l e t e k i g a h o z h a s o n l í t o t t .

E s m é g i s m i t ö r t é n t ? Ú g y l á t s z i k e s z ű n k á g á b a s e v o l t , h o g y a m a n a g y b e c s ű v í m á n y o k a t , m e l y e k a z i g a z , h o g y 48-ig é s l e g a l á b b a z u t o l s ó é v s z á z a d o k b a n c s a k i s e g y p r i v i l e g i z á l t o s z t á l y t u l a j d o n á t k é p e z t é k , – m á r m o s t m i n d e n h o n p o l g á r s z á m á r a k e l l é r v é n y e s í t e n ű n k . – E g y o l d a l ú l a g m i n d i g c s a k a r é g i a l k o t m á n y á r n y o l d a l a i t t a r t o t t u k s z e m e l ő t t , l e g d r á g á b b p o l i t i k a i k i n c s e i n k e t , a z é v e z r e d e s i n t é z m é n y e k e t , a n n a k e g é s z s é g e s m a g v á t i s a s z ó

teljes értelmében lomtárba dobva, a természetszerű fejlődéssel nem is törődve, mit tettünk?

Az angol alkotmánynak teljesen félszeg, hiányos másolatát gépszerűleg és chablonszerűleg alkalmaztuk hazánkra. – Tettük ezt pedig oly időben, midőn már a külföldnek legjelesebb férfiai magok ezen rosszul másolt alkotmányosai nagy tévedésére és egészségtelen voltára utalni kezdtek.

Meglehet, hogy a t. olvasó előtt, ki évtizedek óta nem olvasott mást, mint zsidó lapokat, kinek kezében talán nem volt más, mint valamely hazánkban divatos politikai tankönyv, ezen itt emelt súlyos vád majdnem hihetetlennek fog látszani.

Engedje meg a t. olvasó, hogy ezen állításomat legalább egy pár habár elég életbe vágó példával igazoljam.

A magyar alkotmány folytán a tulajdonképeni honpolgári személye, hajléka, vagyona sérthetetlen volt. Ezen sérthetlenség minden alkotmánynak egyik nélkülözhetetlen feltétele. – Ezen személyes sérthetlenségnek egyik szükség épeni folyománya az is, hogy pl. az állampolgárok szabadon gyülekezessenek, véleményt cserélhessenek stb. Világos, hogy mindezek nélkül valódi alkotmányos szabadságról még beszélni sem lehet.

Legelső feladatunk lett volna tehát az, hogy ezen személyes sérthetlenséget minden állampolgárra nézve születes társadalmi állás különbsége nélkül biztosítsuk. Lehet mondani, hogy a személy, ház és vagyon sérthetlensége a 48-as elveknek természetszerű, sőt jogos következése. Mindazonáltal daczára annak, hogy 48 óta 3”) esztendő múlt el, tehát egy nemzedék futotta meg életpályáját, arra úgy látszik nem is gondoltunk. Egyik, – minden tekintetűn – kitűnő képességű fiatal jogászunk, a jelen rendszer védője Beksics Gusztáv egyik munkája nyomán Magyarországon 1873-ban azoknak, kik előleges vizsgálati stb. fogságot szenvedtek 66%-ka felmentő ítéletet nyert. Azaz azoknak, kikre a vizsgálati fogság élethossziglan tartó bélyegét rásütni nem vonakodtunk, jóval több mint felét nem ítéltük, vagy nem ítéltük el. 1874-ik évben 63 %; 1875-ik évben 50%; 1876 évben több mint 56%; 1877-ik évben több mit 58%-a nem lett elítélve, azoknak kik vizsgálati fogság

által voltak előlegesen letartóztatva. – Ha már most meggondjuk, hogy éppen Magyarországon több dolog büntetlenül marad, a mi pl. más országokban a büntető eljárást el nem kerülhetné, úgy világosan bizonyítják ezen statisztikai adatok, hogy Magyarországon éppen a modern szabadság korszaka alatt, annak egyik íó alapjára, a személy sértetlenségére tudósaink politikusaink nem nem igen figyeltek.

Ép az utóbbi évtizedek alatt számos botrányos eset adta elő magát, melyben önkénykedő szolgabírák, város kapitányok, a személyes sértetlenséget, ép úgy a ház sértetlenségét, mint a gyülekezési szabadságot lábbal tiporták. A toloncozási ügy még mindig rendőri önkénykedésnek tág terét képezi. E tekintetben alig van különbség Magyarország és az osztrák – még nem reg – policzaj állam között. Az olvasó talán emlékszik azon esetre, midőn Bécsben nemrég a toloncozás el lett rendelve egy nőszemélylyel szemben azért, mert egy fiatal ember annak lakás- és életfenntartási költségeit fizette volt, őt nőül venni szándékozván; ez ifjú szülei, a házasságot megakadályozandók a toloncozást a rendőrségnél sürgették; úgy, hogy a különben tisztességes nő kétségbeesve életének vetett végett.

Másrészt pedig tény, hogy pl. úgy Bécs városát, mint Budapestet – évről évre mindig nagyobb számú – a zsidóság legalább rétegeiből származó egyének özönlik el és a hatóság vagy nem tudta, vagy nem alkalmazta rajok a szokásos rendőri szabályokat, melyeket különben minden kímélet nélkül hajtottak végre, gyakran tisztességes, de szegényebb sorsú honpolgárokkal szemben.

A napi sajtó szellőztetett néha, itt-ott röviden konstatált is, egyes nagyon feltűnő eseteket, néha lármát is csapott, a szerint t. i., a mit az illető, a kin a sértés történt, a souveraine sajtó embereinek szemeiben „persona grata”, vagy ha az önkénykedő „persona ingrata” volt Evvel a dolog abba maradt és az akotmány és szabadság ezen főfő biztosítékával úgy látszik, hogy nem törődik többi senki.

Beksicsen kívül – tudtomra legalább – meg csak meg sem pendítette senki a kérdést.

De lehet mondani, hogy az általunk szegélyesen tisztelt szerző argumentumai is némileg bizonyítják, hogy egész politikai észjárásunk hamis kerékvágásban mozog.

Beksics mindennek előtt jó büntető törvénykezési szabványokat kíván munkája van egy helyen azon gondolatnak ad kifejezést, hogy a személyes sértetlenség a nagy francia forradalom szüleménye. Engedje megjegyezni a t. szerző úr, hogy ezen felfogása nem egészen korrekt, ami pedig ott. hol a szabadság és alkotmány alapjáról van szó, nem közönyös dolog A francia forradalom alkalmával ki lett mondva az elv, hogy rang és születési különbség nélkül, minden ember személye szent és sérthetetlen. Kinek lenne szándékában ezen elvnek nagyszerűségét, helyességét tagadni? De éppen ott, a hol a jogegyenlőségnek és szabadságnak egyik alapjáról van szó, úgy hiszem legalább nem lett volna szabad szem elől téveszteni, hogy éppen a francia forradalom ezen elvet megvalósítani nem volt képes. Hiszen alig, hogy az elv ki lett mondva Franciaországban a szabadság leglelkesültebb férfiai veszítették életüket, a fektelen klubb tprrorismusa, vagy még jobban mondva a helyzet felett uralkodó clique akarata folytán. Napoleon, kit mellel a francziák, mint a rémuralom megszüntetőjét üdvözölték, szintén nem riadt vissza többféle, a személybiztonság ellen intézett önkénykedéstől. Az u, n. reakció a trón és oltárért buzgólkodó szent szövetség önkénye, valamint Napóleonnak Cayennebe való deportációi és egyéb eljárása elég világosan bizonyítják, hogy a személyi sérthetlenséget tényleg és gyakorlatilag nem respektálták sokktJ többre mint az annyira gyűlölt francia ősi regimé-ben. Hogy a személyes szabadságra nézve, a büntető törvénykönyvben a személyi biztonságnak igen szabatos körülírása szükséges, az magától értetik.

Ez azonban nem e l e g e n d ő

Személy, lakás vagyon szentsége és sérthetlensége olyan valami, a mit m i n t e g y a l a p e l v ü l felállítani, s mi felől gondoskodni kell, hogy annak valóban meglegyenek biztosítékai Az elvet a jogegyenlőség alapján nemcsak fel kell állítani, hanem gyakorlatilag is biztosítani és azt a mennyire lehet garanciával körülövedzni szükséges.

Ha 48 előtt a jogosult osztály személyén, házán, vagyonán sérelem történt is, síkra szállott az egyesért az összes nemesség. Csak kísértette volna meg valamely önkénykedő főispán, vagy ad-

administrator a karok és rendek valamely fractióját meggátolni, midőn valamely teremben, egyesek udvarán, vagy nyilvános piacon, akár korteskedési akár értekezleti célból összegyülekeztek. Az ilyen önkénykedő főispánnak bizonyára nem lett volna a megyében maradása és sem rendkívüli teljhatalma, sem a karhatalom állásában sokáig nem védhette volna. így pl, még a magyarelleses történetírók is elismerik, hogy Kossuth Lajosnak elfogatása és Lovassy-nak fogsága stb. lényegesen siettették a 48-as eseményeket.

A mint tudjuk, mai nap még annak öntudata is elmosódott, hogy az egyes honpolgár személye szent, hogy még ha a legszegegyebb sorsú honlakó is megsértetik, ezáltal a nemzeti souverénitás osztályrészén rés üttetik.

Egész modern alkotmányosdiságunknak egyik iö hibája az, hogy megelégszik az üres paragrafussal.

Tankönyveinkben, vezércikkeinkben igen sokat olvastunk a többség akarataról, ministeri felelösségről és több efelé szép dolgokról. De arról, hogy a rendek hatalmat képeztek, míg megfordítva mai nap a jogegyenlőség és demokratikus népképvisélet elvben ki van mondva, de hogy tulajdonképen itt a népnél hatalom nincsen, erről nem hallunk semmit, vagy úgy látszik senki sem meri megmondani az igazságot.

Korántsem kell pedig ezen hatalom alatt a fegyveres erőre gondolni, hisz az már régóta el volt törölve és mégis tagadhatatlan, hogy a magyar alkotmány hatalmat képezett

Különben is jellemző, hogy a rendek által követekkel ellátott országgyűlés volt az, mely kimondta a szabadságot és egyenlőséget, míg a jelenlegi állítólag a nép választásán alapult országgyűlések semmiben sem fejtettek ki nagyobb következetességet, mint abban, hogy szaporították az adókat és megkötötték az új meg új állam kölcsönöket.

Az igaz, ha mindezen kérdésekkel foglalkoznánk nem sokára oda jutnánk, hogy a mostani mechanikus módon összeállított választó kerületekben egészséges közvélemény csak kivételes módon képződik, hogy még ott is, a hol a képviselő szavazata nem vétetik tekintetbe, a mindenféle szétágazó választó közönségnek nem. állnak eszközök rendelkezésére, hogy akaratját érvényesíthesse. Oda jut-

nánk, hogy eddigi alkotmányunk csak papiroson van, és nem egyéb komédiánál. Mindezek és ezekhez hasonlók a „közvélemény csinálónak” nem tetszenek. Hiszen ha mindezeket változtatnak, a sajtó hatalma némileg ellensúlyoztatnék a közvélemény, a népakarat által, a nép visszanyerhetné rendelkezési jogát, a hasznos és productiv osztályoknak érdekei valóban képvisletnének; az üzérkedésnek, a reclamnak nem lenne egészen szabad tere. Talán még megadatnék az iparosoknak is, hogy kamarát alakítsanak, úgy mint azt az ügyvédek jelenleg teszik, meglehet, hogy törvényhozóink azt sütnék ki, hogy a fekvő birtok mégis egészen más valami, mint a börzepapír: meglehet, hogy úgy fognának okoskodni, hogyha Magyarországnak van „váltó törvénye,” „kereskedelmi törvénye”, „csődeljárása”, „bánya törvénye”, hogy tehát egy a földbirtokot szabályozó „agrár törvény” ép oly nélkülözhetetlen szükség Magyarországon. Egyszóval történhetnének ilyen és talán más előre is nem számítható dolgok, ezeket pedig a humanismus és haladás érdekében (értsd a zsidók érdekében) minden áron meg kell gátolni.

Hogy 48 előtt az országgyűlésen a jogosultaknak akarata képviselve volt, míg jelenleg e választási jogosultaknak akarat képviselve nincsen, erre most csak röviden akarunk utalni.

Magyarország agrár törvényhozásának köszönhetette nagy részben ezredéves fennállását. Alig szükséges még egyszer ismételnünk, hogy azt úgy a mint volt t. i. a nemesség privilégiumát fenntartani ép oly kevésbé lehetne, valamint a mai korban is azt minden adás-vevés, csere alól kivonni nem lenne tanácsos.

Mindazonáltal a magyar agrár törvényhozás nemcsak az akkori erők és érdekek rendszeres kifolyása, hanem igen fontos elveket és intézkedéseket tartalmazó szervek egész volt. Ha a magyar agrár törvényhozást tanulmányozzuk, meg fogjuk lelteni a különbséget a fekvő földbirtok és ingó jószág közt. Meg fogjuk tanulni, hogy a föld természetével ellenkezik, hogy azt magát, mint a hypotheka által történik, ingó záloggá tegyük. Megtanulták volna a magyar agrár törvényhozásból, hogy nem a földet magát, hanem csak jövedelmeit lehet adósság, vagy más fejében végrehajtás tárgyává tenni. Megtanulhattuk volna, hogy csak az ily hitel nevezhető egészséges-

nek, miután a mint a tapasztalat mutatja, az oly hitel, mely magát a földet köti le tönkre teszi annak birtokosát és végre a birtoknak értékét csökkenti. A magyar örökvallás, zálog, a magyar öröklési rend legalább útmutatóul szolgált volna arra nézve, mi a földbirtoknak természete, hivatása Ha a múlt ezen annyira fontos intézményei előtt nem hunynának szántszándékosan szemet, igen hamar felismernők, hol Kell változtatni, hol kell az újkor elvének érvényt szerezni, de viszont, mit Dem szabad feláldozni, ha csak „Hübele Balász” módjára, egy üres doktrinarizmusba ugorni nem akarunk, ha nem akarunk minden biztos talajt lábunk alól elveszíteni s végre is a szédelésnek és a nihilizmusnak tárt kaput nyitni.

Hogy az amerikai otthont mentesítő törvények „alapelve” már is a magyar birtok minimumban meg voltak testesítve, emiatt tettük. Említettük szintén, hogy az országbírói értekezlet férfiai a modern kor faktorait a mennyiben jogosultak voltak, nem tévesztették szem elől.

Mindazáltal ezen férfiak többsége egyenesen visszariadt volna azon törvényes intézkedések elől, melyek a földbirtokot a jelen mostoha természet ellenes helyzetbe hozták.

A külföldnek számos intézményeit csaknem szegyeivé, hogy magyarok vagyunk, gépiesen majmoltuk, de mégis a sajtónak is, úgy látszik, jogászainknak is volt gondjuk rá, hogy a külföldnek valóban érdekes és életbevágó mozzanatairól ne nyerjük tudomást. Ki ismerte Magyarországon Rodbertus törekvéseit? A kinek tevékenysége még az ötvenes, sőt a negyvenes években Tette kezdetet? A mi pedig annál furcsább, mert tényleg azon alapelveket melyeket Rodbertus és társai nem csekély tanulmányok és fáradozásuk nyomán tisztázni igyekeztek, részben már is feltalálhatjuk törvényhozásunkban (Tudnék erre felhozni számos hasonló példát.) Ámde az agrár kérdés, ez nem más mint reakció, mint egy pár mágnásnak bogara. Éljen a börze s éljen az üzérkedés! így kívánja azt a zsidók érdeke, s így hangoztatja azt a zsidókkal egyetemben az irányadó köröknek túlnyomó többsége.

*

A kath. egyház viszonyát az államhoz illetőleg, a magyar közjog igen becses intézményekkel rendelkezik. – Megadták azok

az egyháznak jogos függetlenségét és szabadságát, de megőrizték egyszersmind az állam souverainitását is. Tudjuk azt is, hogy Magyarország volt a vallásszabadság és türelmességnek mindig classicus hazája. Vallási háborút csakis az idegen hozott be. Mégis az u. n. „szabad egyház, szabad államban” még most is paradiroz a fiatal képviselők programm-beszédeiben, ámbár a tapasztalat bizonyította, hogy ezen elv alkalmazása ép az ellenkezőjét eredményezi annak, mint a mit elérni akarunk. A lelkészt, ezen tulajdonképeni támaszát az egyháznak, püspöke rabszolgájává teszi. A kath. derűst még inkább izolálja a laikusoktól, azok törekvéseitől. Egyrészt nem kedvező az egyházra nézve, mert a mint Franciaországban, Belgiumban is láttuk, minden forrongás első sorban a papság ellen irányul, másrészt mégis elejti az államnak fontos és elidegeníthetlen souverainitási jogát. Mi ezen példákat természetesen nem folytathatjuk, de könnyű lenne kimutatni, hogy m a g á n és bűntető j o g u n k b a n alig találunk már valamit, a mi a nemzeti geniusnak szüleménye. Mily kevésbé felelnek meg azok, különben is az élet s z ü k s é g e i n e k , tudjuk eléggé.

Törvényhozó jogászaink, a mint tudjuk – jobbára kikeresztelkedett zsidók.

Az eddig jelzett iránynak csak is természetes következménye, hogy annál jobban virágzik az álhumanismus mindennemű fajtája.

A csalónak, a hamis bukások mesterének a „Gründerek”-nek és szédelőgőknek 100 ajtót nyitnak, csak hogy a megérdemelt büntetés őt ne érhesse. Talán, hogy aztán később nemesi pradikátumot s érdemjeleket nyerhessen, míg aztán természetesen valami szegény apa, a ki egy szakajtó krumplit lopott, mert gyerekei éheznek, vagy egy másik szegény ördög, kit az ínség csábított a vétésre, annál szigorúbban lakoljon.

Ha a magyar nemzet alkotmányát természetesen tova fejlesztette volna, ha annak élet-erős intézményeit, egészséges magvát szem előtt tartva, a mint azt pl. a személyes biztonságnál mutatták az újkornak valódi vívmányaival kibővítették volna: tagadhatatlan, hogy a külföld népei jelenlegi alkotmányunkat tanulmányaik tárgyává tették volna, ép úgy, mint még most is minden jogász az angol alkotmány és önkormányzatot elsajátítani igyekszik. S hogy áll jelenleg a dolog?

A külföld egyenesen pálczát tör felettünk. Hogy ezen alkotmányos chablon gépszerű alkalmazása nem imponál főleg oly nép részéről, mely múltjánál fogva egészen más szerepre volt hivatva: ezen nincs mit csodálkozni.

Ha már mostan a nemzetnek legfontosabb életmozzanatainál, a politikai közgazdasági kérdéseknél azt kell szemlélnünk, hogy a nemzeti természetes fejlődés elsorvadt, el lett fojtva, úgy szintén meg fogjuk érteni azt is, hogy általában a nemzeti művelődés és cultura egyéb és legmagasabb vívmányaira nézve szintén ugyanazon szomorú jelenséget szemlélhetjük.

Halhatatlan Eötvösünk még az 50-es évek kezdetén írta volt könyvét: „A XIX. század uralkodó eszméiről”. Eötvös igen világosan utalt már ezen munkában arra, hogy a szabadság fogalmát rendesen hamisan értelmezik, magyarázzák; elég világosan utalt arra, ezen munkájában, hogy a dolgoknak szabad folyást engedve, ez éppenségessen nem az az út, mely a szabadságot és egyenlőséget biztosítja. Mily Kevesen olvassák e munkát! Az igaz, hogy a mű nemcsak száraz, de oly vontatott modorban van írva, a mint mai napság többé még a német tudósok sem írnak. Ámde joggal kellene következtetnünk, hogy Magyarországon, mely magát a szabadság és önkormányzat elveit, a legnagyobb figyelmet fordított egy oly tanulmányra, mely a szabadság, egyenlőség fogalmát stb. bírálja, főleg ha meggondoljuk, hogy hiszen hazánknak egyik ha, maga is az új eszméknek egyik előharczosa tette azt, a ki a külföld előtt is tiszteletet és hírnevet tudott kivívni. És mégis méltán kérdezhetjük: hol vannak azok, kik Eötvösnek eszméit, hogy úgy mondjam, aprópénzre váltották volna fel, kik az ő eszméit a közönséggel ösmertetni igyekeznek, avagy a kik azt talán szakszerűen megczáfolták?

Éppen midőn ezen sorokat írnám, egy külföldi hírneves tudós műve akad kezembe, – melleleg megjegyzem, hogy nem hazánk tendenciozus ellenségei sorából való és nem antisemita. A tudós a következőket írja: „A magyarság kétségkívül hanyatlík. Azon szellemi rugékonyság melyet egész az ötvenes évekig tapasztaltunk, úgy látszig teljesen veszendőbe ment, csupán a zsidón mozognak még A szelemi életnek túlnyomó része a zsidók ismert kerékvágásában mozog.” Ha a t. német tudós azt mondja, hogy az a mi

Magyarországon mintegy hivatalosan meglehetősen gar- és reklámtól kísérve szellemi téren működik, nagy részben zsidó vagy legalább is azon nótát fújja, melyet a zsidók kedvelnek, úgy tudjuk, hogy a t. tudós úr nem hazudik. De ha ezen körülményből azt következteti, hogy a nemzet máris elvesztette volna teremtő képességét: az ellen úgy hiszem hangosan kell tiltakoznunk, ha ugyan bennünk a nemzeti élet erős szikrája és becsületérzésünk még el nem hamvadt. Nem szándékozom nemzetemnek hízelegni, hisz éppen ezen igénytelen tanulmányom szerint azon körülmény, melynél fogva máris a szellemi téren a zsidók szerepelnek és hogy a nemzet azt túrte: valóban nem valami hízelgő reánk nézve De már az ellen mégis protestálnunk keli, hogy azért, mert bizonyos irányadó körök, mert van okuk a zsidó támadásoktól félni, vagy mert nem mernek a zsidóságtól függetlenül működni, az egész nemzetre azt mondják, hogy nem életképes, hogy halni készül!

Magyar tudósaink, költőink, magyar zenészeink, festőink, magyar írók és művészek világhírré vergődtek.

A 48-as év fényesen bebizonyította a magyar nemzet szellemi fenkölttségét, de azt is, hogy van a nemzetben erő és elhatározás az eszméket testté és vérré tenni.

Számos 49-ben száműzött honfitársunk kimutatta azt is, hogy a magyar emberben megvan a képesség megküzdni az élet nehézségével, megbirkózni az akadályokkal, sőt még a nehéz idegen viszonyokhoz is tud alkalmazkodni.

Ha valaki, úgy bizonyára e sorok írója kiváló tisztelettel hajlik meg annyi fennkölt hazai tudós író és szellemi munkás törekvése, vívmányai előtt.

De tagadhatatlan tény másrészt az is, hogy a nemzeti élet félbeszakadt, hogy a nagyszerű lelkesülést a nemzet dicső tettért jelenleg közöny, tompa fásultság, személyes érdekek és elkeseredés váltották le. Tagadhatatlan tény, hogy irodalmunkban, szellemi c u l t ú r á n k b a n és főleg annak azon ágában, melyek a jog, politika, közgazdaság, tehát az emberi társadalommal foglalkoznak, a felületesség, az ügyes technika, a csillogó frázis az uralkodók

Ki lehet mutatni, hogy ott, hol a külföld szellemi vívmányaira

reflectáltunk, különösen a könnyű, felületes munkákat honosítottuk meg és hogy elvéve egyik vagy másik alaposabb munkát átfordítottuk volt, mint pl. Carrey nemzetgazdasági munkáját: ez a közönség előtt csaknem ismeretlen maradt

Az írlandi már is elfelejtette jóformán anyanyelvét, a művelt belga, akár legyen vallon, vagy flamand: francziául beszél, de mégis az írlandi megtartotta nemzeti jellemét, annak jó és rossz tulajdonságait. A belga vallon pedig úgy különbözik a flamanditól, mint a francia valami hollandus féletől. Az amerikai nemcsak beszél, de folyton terjeszti is az angol nyelvet; mindazáltal élesebb ügyelők már is konstatálták, hogy az amerikai nem egy tekintetben, főleg az amerikai nő sok tekintetben különbözik az angol-szász fajtól.

Hazánkban úgy látszik, hogy jelenleg a következő processus foly le. Nemzeti nyelvünk, ha a jelent összehasonlítjuk a múlttal, tagadhatatlanul terjed. De kultúránknak jelentékeny részéről máris azt lehet mondani, hogy ez nem a nemzeti génuszunk virága. Irányadó köreinknek, melyek a szellemi életnek sáfárjai tekintélyes részéről, bármely korrekte és ügyesen alkalmaznák is hazánk nyelvét mégis azt lehet mondani, hogy megszűntek magyarok lenni. Ezen pedig sem a frázis, sem az ügyes technika, sem a magyaros sallang nem változtathat semmit.

Meglehet, hogy azt fogják ezen – talán vakmerőnek látszó – váddal szemben felhozni, hogy hiszen minden magasabb műveltségnek, tudománynak az az ismertető jele, hogy az általános emberi fogalmat megközelíti, tehát a speciális nemzeti jellegből, bizonyos fokig, ki kell emelkedni; meglehet, hogy azt fogják felhozni, hogy bizonyos tudományoknál pl. mathesis, physika stb. nem lehet mondani, hogy magyar, német vagy francia tudomány.

Ez mind igaz, nem tagadom.

De éppoly igaz az is, hogy minden műveltség minden cultura nem lehet más, mint a nemzeti életnek legszebb virága. De virág legyen ám, éio virág, ne legyen valami melegházi növény vagy papírból ésselyemből csinált virág.

Igenis voltak és vannak is a nemzeti cultura terén oltások is. Ámde hogy az oltás sikeres legyen, ahhoz szükséges, hogy az

oltott gally és a törzs egygyé forrjanak, hogy a törzs termékenyít-
hesse az oltványsarjat, hogy az új csemete ne csak virágozzék,
hanem magot termő és gyümölcsöző is legyen.

A magyar nemzet törzse még hála-istennek
ép, egészséges és erőteljes.

De azon kulturának nagy része, mely magát
nemzetinek nevezi, mely mintegy edüli hangadó
a karna szerepelni: üres virág.

A nemzeti egészséges törzs ezen kulturának sohasem lesz
termékenyíthető talaja.

Viszont ezen virág áldásos magot, vagy
gyümölcsöt ahazára nézvf hozni sohasem fog.

*

Laplandban tudvalevőleg az év legnagyobb részében tél van.
A nyári idő ott felette rövid. A szegény lapplandiakra nézve azon-
ban még ezen rövid nyárnak élvezete is megkeserítettik A szokat-
lan meleg napsugarakkal egyúttal egy veszélyes szúnyog faj szokott
megjeleni. Ezen szúnyogok az iram szarvas csordákat- a lappoknak
minden gazdagságát agyon kínozzák, agyon szurkálják, úgy hogy
a zaklatott csordák nyári időben a tenger partra szoktak menekülni,
a hol frisebb tengeri szellő a tolakodó rovarokat távol tartja. Alig
szükséges mondanunk, hogy a szegény lappföldi mégis örvend a
rövid nyárnak, melyet neki hazájának fekvése nyújt s azt dicsőíti.

Honpolgáraink közül sokan így vannak a zsidókkal, mint a
lappok a nyárral és a szúnyogokkal.

Azt hiszik, hogy a k o r n a k vívmányaival, a haladással
egyúttal a zsidókat is, mintegy „ráadásul” el kell fogadnunk.

Sőt sokan a zsidókat a haladás egyik faktorának hajlandók
tekinteni.

Mind a két felfogás teljesen téves.

A mi azon naponkint hangoztatott állítást illeti, „hogy a
zsidókat polgári jogukkal fel nem ruházni az előrehaladott kor,
elutasíthatatlan elvei stb. tiltják”, ezen állítást legyen szabad itt
csak röviden egy példa által megvilágítani.

Német, francia, vagy olasz honpolgárnak a magyar honpol-

gárságot nem fogjuk megadni és e tekintetben helyesen cselekszünk. Mindazonáltal, ha magunk, vagy családunk egyik tagja pl. megszeretné az idegen honpolgár lányát, leányát, ha az idegen család különben tisztességes, jellemes, előttünk rokonszenves, talán vagyonos is, abba rendkívüli dolgot nem fogunk látni, hogy pl. fiaink egy német honpolgárnak leányát veszik el, megfordítva leányunk egy derék külföldihez megy nőül. Mindazonáltal mi ez idegen családapát, sőt vele együtt még édes gyermekünknek hitves társát sem fogjuk választási joggal felruházni, nem engedjük neki, hogy itt hivatalt vállaljon, ügyvéd lehessen stb.

A zsidóknak meggondolatlanul megadtuk a teljes polgári jogokat, emberi jogaikat senki sem tagadja meg tőlük.

Mindazáltal, ha arról volna szó, hogy fiam zsidó család szülöttjével szaporítsa családomat, ha arról volna szó, hogy édes leányomat egy bár gazdag zsidófiúhoz adjam, úgy tudja mindenki, hogy ezt nagyon is meggondolná mindegyikünk.

Sőt, ha mi bizonyos parancsoló körülmények folytán bele is egyeznénk az ilyféle házasságba: azon gondolattól szabadulni még sem tudnánk, hogy itten bizony a z s i d ó c s a l á d n a k észjárása, az mit megengedhetőnek, vagy tiltottnak, jónak becsületesnek, vagy rosznak tart, felette különbözik a mi fogalmainktól. Tudjuk, hogy nincs rá eset, hogy a nép gyermeke ösztönénél fogva ily házasságot kötött volna.

Itt azon eset forog fenn, a melyben az ösztön teljesen helyes indokokon alapszik. A zsidónak észjárása arra nézve, a mit ő becsületnek, becstelennek, jó, vagy rosznak mond, sokkal távolabb áll a mi erkölcsi fogalmaink észjárásunktól, mint pl. a francia, angol, német, vagy olasz honpolgáré. Sőt a mi több, a zsidó bármennyire elsajátítsa is a magyar nyelvet, bármily tüntetőleg ütessen pengőt a sarkára: hazánkra nézve mindig sokkal idegenebb és veszélyesebb lesz, mintha egypár százezer francia vagy angol telepednék le hazánkban.

Sokan t. i. azt hiszik, hogy először is a zsidóknak sok köszönettel tartozunk azért, hogy megértük az újkor vívmányait, hogy pl. megszűnt az inquisitio, boszorkánykínzás, hogy nem üldöznek senkit hite, meggyőződése (?) miatt. Sokan ösztönszerűleg nem

rokonszenveznek a zsidókkal, de mégis hajlandók a zsidóban a jövő fejlődés és haladás egyik faktorát respectálni.

Ezen feltevés is teljesen téves és viszont mutatja, hogy hivatott politikusaink és tanáraink politikája és tudománya fonák és üres.

A zsidó igyekezett minden auktoritást aláásni, a volt társadalom mi rendet felbontani, mert az a zsidó hatalomnak, nemzeti tradíciónak útjában állott: a zsidóság azért nyújtott segédkezet, hogy a társadalom atomizáltassék, mert ösztönszerűleg érezték és vezéreik nekik megmondták, hogy akkor a zsidóság, mely egy tömör falankszot képez, fog uralkodni Mert sejtették, hogy az ilyenféle társadalomban a speculatio és a pénz lesznek uralkodó faktorok. Es ezek pedig a zsidóknak, mar nemzeti tulajdonságaiknál fogva rendelkezésükre állanak.

Azon perczben, melyben arról lesz szó, hogy most már legalább ne zavarjuk a dolgoknak természetesebb fejlődését, hogy most már akár szervezkedjünk az egyenlőség és szabadság alapján, akár legyünk azon: hogy a szabadságot, személyi sérthetlenséget, az állam függetlenségét biztosítsuk, az újkor vívmányainak, a türelmesség, egyenlőség, szabadság alapján: a zsidók az ilyenféle megoldás ellen a legerélyesebb módon, a lepiszkosabb eszközökkel fognak küzdeni.

Hogy a zsidóknak minden cselekvényük mennyire csak üzleti számítás, csak eszköz a hatalom elnyerésére azt legyen szabad egy példával illusztrálnom.

A zsidók a legújabb időben tömegesen magyarosítják nevüket, a vidéki szemlélő, ha a fővárosba megy, a legfényesebb utczákon a rőfös kereskedések és egyéb boltok felett immár most a Károlyi, Péchy, Csáky és egyéb neveket olvashatja. A zsidó tüntet a nemzeti nyelvvél, félvállról nézi azon német, vagy felvidéki polgártársunkat, a kinek magyar kiejtésén meglátszik szülőhelye, vagy azon becsületben megöszült magyar katonatisztet, ki fiatalsága óta lengyel, vagy cseh földön tartózkodván, nem használja folyékonyan az újabb magyar tudományos műszavakat.

A logika szabályai szerint fel kellene termünk, hogy pl. legdrágább nemzeti kincseink és hagyományaink a régi magyar köz-

jog, agrár törvényhozásunk stb. a legnagyobb mértékben kell, hogy felkeltsék a zsidók figyelmét. A logika törvényei szerint fel kellene tennünk, hogy épen mind azzal a mi eredeti és nemzeti a különben éber és törekvő zsidóság a legalaposabban foglalkozni fog, hogy mindez iránt legalább pietással fog viseltetni. Es mégis mily furcsajelenetnek vagyunk tanúi. Ha valaki arra figyelmeztet, hogy nem kell a németeket utánoznunk, hogy itt van a régi magyar agrár törvényhozás, tartsuk meg abból a mi jó, intézzük a dolgokat úgy, hogy a jogokat, kedvezményeket minden honpolgár egyaránt élvezhesse; a zsidók eleinte agyonhallgatni igyekeztek minden ilyféle figyelmeztetést, miután pedig ez lehetetlennek mutatkozott és mindig tekintélyesebb körök kezdtek az ilyféle kérdésekkel foglalkozni: azt olvasta minderrnd a nagy magyarországi lapokban, hogy „í m e ezek vagy azok idegen, német doktrínákat szeretnének magyar hazánkba importálni, hogy nekünk német doktrínák nem kellenek.”

Tehát az a mi tősgyökeres magyar intézmény, a mi ha korszerűen fejlesztjük, a helyett, hogy eldobtuk magunktól, az ország boldogságát képezné, a külföldi figyelmét vonná magára; ezt ugyanazon magyarságukkal tüntető zsidók idegen eszméknek nyilvánítják s igyekeznek népszerűtlenné tenni.

Miért? Mert ezen, vagy azon tősgyökeres magyar intézmény az uzsorát és üzérkedést a szédelgést jobban meg tudná gátolni mint eddig hozott összes törvényeink, mert a zsidó hatalmat némi- leg korlátoznák.

(Hiszen hányszor hallottuk a z t is, hogy a magyar ember mennyire szereti a kedves zsidót, a ki nélkül nem is tudna lenni, hogy az e g é s z a n t i s e m i t i z m u s egy külföldről behozott dolog, csakis pozsonyi, jobbára német ajkú kraxelhuberek demonstráltak stb.)

Így lesz pedig az akármiféle nemzeti jellemnek nyilvánulásával. Akár egyházi, politikai, köz, vagy magánjogi, akár erkölcsi cultura dolgában. Azon perczben, midőn a zsidó taktikának és szédelgéseknek némi határt fogna szabni, tudjuk pedig, minden intézmény csakis akkor lesz egészséges, ha ezt teszi, – minden ilyféle mozzanatok ellen, ezen „drága és buzgó” magyar honpolgáraink a legelkeseredettebb módon fognak küzdeni.

Én azt hiszem, hogy egyebeket mellőzve már ezen példa elegendő bizonyosság arra nézve, hogy:

ha valami határtalan a világon, először is a zsidó szemtelenség az;

másodsor, hogy a zsidóknak nemzeti simulásuk szintén nem egyéb mint eszköz, gseft, arra, hogy gazdagodjanak és befolyást nyerjenek.

Tegyük fel, hogy a körülmények úgy fordulnának, hogy az Osztrák-Magyar monarchiában a szlávok lennének az uralkodók, ugyan ebben a perczen a zsidók a szláv nyelveket fogják elsajátítani és a szláv vezér férfiakhoz fognák dörzsöledni. Avagy, ha úgy esnének a kockák, hogy a pangermanismus győzedelmeskednék itt a Duna mentében, u. a. zsidók váltig fognák vitatni, hogy hisz ők tulajdonkép mindég németek voltak, hogy hiszen tudvalevő, Magyar, Lengyel, Csech-országban a tulajdonképeni családi, üzleti nyelvük a héber mellett a német volt, ha ők egy ideig a magyarokat játszották, ez csak azért történt, mert nekik a „szegény zsidóknak” egy pár „chauvinista államférfi” kegyét kellett keresni, mely államférfiak, éppen, mert különben nem voltak eszméik mert nem tudtak pozitív eredményeket felmutatni, legalább a magyar nemzetiség terén igyekeztek eredményeket szerezni sat.

Azon perczen, ha a hatalom serpenyője nem magyar kezek felé hajlik a zsidó, szokott arczátlansággal, egy sarkfordulással az ellenkező nótát fogja fűjni, ki fogja pl. mutatni, hogy az emberek tulajdonképen világpolgárnak, kosmopolitának kell lennie, hogy ez a humanismus eszményképe, mindent, a mi nemzeti, piszkos és sértő gúnnal fog illetni, pórias, parlagiasnak állítani, amint azt a zsidó Magyarországon is egy pár évtized előtt busásan tette volt, mert akkor még Bécsben öszpontosultak a hatalomnak szálai és akkor még nem tudták, hogy a magyar kormányok a magyar népnek irányadó körei oly készséges, még a zsidó szemtelenséget is meglepő servilismust fognak a zsidók irányában tanúsítani.

Tétessenek tehát bármiféle indítványok azon czélból, hogy a jelenkornak rágfenjét gyökeresen orvosoljuk, pl. a mindenféle szédelgések, csalás, vagyonszerzési módok ellen, tétessenek akármi-féle indítványok, melyek a 48-as eszméket valóban az élethez átültetni hivatvák: a zsidó ezeket ellenezni fogja.

A zsidó ahaladás legnagyobb ellensége.

Azt mondtuk egy más alkalomkor, hogy a zsidók törekvése tulajdonképpen a legpiszkosabb conservatismus, mely valaha a világhistoriában létezett.

A zsidó nem conservais pl., mint némely aristokrata, a ki visszaemlékezik azon korra, a mikor még becsület, tisztesség, férfi erények uralkodtak; nem conservative mint a módos földmivelő nem conservative mint a polgár ember, a ki munkás élete által szerzett vagyonát, gyermekeinek akarja biztosítani, aki ellenszenvvel, bizalmatlansággal viseltetik ilyen, vagy olyan socialis problémákkal szemben.

Mindezek bizonyos állapotot azért igyekeznek fenntartani, mert azt hiszik, hogyha a fennlevő mintegy megszilárdult és kipróbált intézményeken változtatnak, jólét, rend felfognak bomolni, veszélyeknek vagyunk kitéve. Ezen conservativek legalább megvannak, vagy megvoltak győződve, hogy a fenálló dolgok relative a legjobbak. Mert eszejárásuk, meggyőződésük szerint ha az a mi előttük szent, megingattatik, veszélyek, fognak az emberiségre háramlani stb.

A zsidóknak törekvése ezen conservatismustól igen lényegesen különbözik.

A zsidó hatalomnak fő faktorait ismerjük s még jobban ismeri azokat a zsidó maga.

Ezen faktorok pl. azon körülmény, hogy az üzér sokkal hamarabb gazdagodik, mint a becsületes munkás.

Ilyen faktorok, a mozgó tőke és annak uralma.

Ilyen faktorok az atomisait társaság, ilyen faktor az összetartás hiánya a nemzsidó társadalomban

Ha nincs összetartás a keresztények közt, ha egymásra irigykednek, ha minél jobban maradkodnak, ha minél keservesebb a létért való küzdelem, minél nagyobb az ínség, ha minél inkább kész mindenik eladni becsületét, barátját s ha minél gyávábbak az emberek, ha minél inkább készek minden pillanatnyi siker előtt meghunyászkodni, ha minden a mi eszményi, hit, becsület, barátság, hazaszeretet, könyörület, mindinkább veszendőbe megy; mind ez mindannyi legjutányosabb forrása zsidó hatalomnak.

A zsidó működésnek tehát fő fő pontjai azok:

hogy először a rosztat állandósítani és fejleszteni igyekeznek;

másodsor, hogy tervszerűen elősegíti a feloszlást és romlást, mert minél silányabb, gyámoltalább a keresztény társadalom, annál inkább diadalmaskodik Izrael.

Ez oknál fogva a zsidónak legkisebb fejtörést sen okoz; ő kész megalkudni a reakcióval, muszkával, törökkel, titánul, kezét fogni bármily reakcióval. csak benne hasznát lássa!

Már most látjuk, hogy azon hadsereget, melyet éveken át piszkolt, gúnyolt volt, most dicsérni kezdi, – az olvasó talán észre is vette, hogy a katonának fegyver viselése szolgálaton kívül a „Der Säbel” jelszók alatt megjelent „noticzok,” a világ lapok hasábjairól egyszerre, mintegy commandera kimaradtak A zsidóság hízeleg a katonaságnak, mert attól vár segílyt a felbőszült néptömeg ellen. (Azon perczben, melyben a zsidóság azt hiszi, hogy ismét büntetlenül garázdálkodhatik, újból szidni fogja a katonát, s minden áron azon lesz, hogy abban az összetartást, fegyelmet gyengítse.) A zsidó tehát egy cseppet sem fog habozni, akár egy új Metternichnek kezét csókolni, ha t. i. némi reménye van arra nézve hogy ily államférfin a zsidóságnak szabad kezét szándékozik hagyni Hiszen már most is látjuk, hogy kaczerkodik, hogy hízelegnek egyes püspökeinknek, valamint már arra is volt példa, hogy a zsidó lapok praedikálták, mi a tiszta catholicismus, evangéliumi hit stb. u. a zsidók tették ezt, a Kik, évtizedeken át úgy a protestáns, mint a kath. egyházat minden gúnynyal elhalmozták, s egy alkalmat sem szalasztottak el, mely az egyház tekintélyének megingatására kínálkozott.

93-99%-a az összes sajtónak még mindig zsidó kezekben van, ezen sajtónak talán még nem is 2%-a azon hallatlan merészségre vetemedett, hogy a zsidókat is kritika tárgyává tette, kimutatni merészelte, hogy a zsidók hazánkra nézve veszélyesek s immár annak daczára hogy az a pár keresztény hang csak nem elvész a tömegesen elterjedt és nagy apparátussal rendelkező zsidó lapoknak éktelen zaja között, máris a sajtószabadságnak megszorítását, képviselői immunitásnak fel-

függ esetését, nagy hangon követelik és hirdetik. Valamint a legártatlanabb demonstracio is elég volt arra, hogy statáriumért, ostromállapotért, a személyes sérthetlenség- és rendes törvényszékek felfüggesztésért rimánkodánk.

A szabadság és haladás fogalmát így érti a zsidó s nem is képes azt másképp érteni. Haladás addig, míg kezükben van a hatalom, de nem tovább így fogja fel azt a zsidó.

A kik a zsidó lapokat figyelemmel kísérték, azt is észrevették, hogy egyes kivételes eseteken kívül, melyekben a taktika mást parancsolt, feltűnőleg simán bánnak ép a legszélsőbb social-demokratikus törekvésekkel szemben.

Ezen jelenséget szintén egyetlen példával legjobban fogom illusztrálni.

A radikális social-demokraták egyik ismert és tekintélyes vezére, B e b e l nyíltan hirdette, hogy mindaddig, míg b i r í o k o s földművelő nép létezik, a s o c i a l d e m o c r a t i á n a k n i n c s kilátása a győzelemre. Kimutatván, hogy addig Francia és Németországban a jobbmódú földművelő nép magatartásán törtek meg a socialis mozgalmak hullámai. A zsidó sem működik másképp és teszen mást, minthogy valósággal hajléktalan és hazátlan proletárrá teszi a vidék népét, csakhogy tartsuk szem előtt, hogy ezen processus sokkal inkább a zsidók malmára fogja hajtani a vizet, mint a szocial-demokrata tervek megvalósítására. '

Különben is a szocial-democratia törekvéseiben sok a negativ, a romboló. A zsidók az ilyenfélét mindég hajlandók előmozdítani, tudják hogy nekik nomádoknak, az ingótoké birtokosainak sokkal könnyebb lesz a netaláni socialis forradalomban irhájukat elhordani.

Egy tekintetben tehát tagadhatatlan, hogy a zsidók igyekeznek a dolgok folyását sürgetni. A zsidók t. i. oly elemet képeznek, mely a mint már érintettük, ösztönszerűleg és szántsándékosan azon van, hogy minden még létező a u c t o r i t á s t megingasson, hogy minden viszályt szítson, hogy az egyik honpolgárt, egyik o s z t á l y t, egyik vallásfelekezetet uszítsa a másik ellen. A zsidók befolyása kiválóan felosztató, mint a választó vize.

Ők mindent elkövetnek, csak hogy az atomok ne egyesüljenek ismét egész testekké, ne fejleszthessenek egészséges társadalmi életet. Ők az atomizálást, feloszlást folytatni akarják.

Minden válság a fölépüléshez vezethet De tudjuk azt is, hogy a folytonos feloszlás nem más, mint a halál.

Vajjon irányadó köreink már annyira ki vannak-e vetköztetve nemzeti jellegükből, hogy a magyar külső sallang alatt fenyegető veszélyt többé nem lennének képesek látni? Avagy már annyira oszló félben van a társadalom, annyira terjedt volna a tompa fásultság a kedélyeket annyira megingott volna minden hit, elhamvadt volna minden lelkesedés, hogy a nemzetnek már nem volna ereje magát visszaadni saját magának?

E sorok írója nem nézheti a dolgokat oly sötét színben. Igaz, hogy minden rossz a zsidóságnak fő fő hatalmi forrása. A kenyérkeresetet nehézsége, az inség, megélhetés gondja, mind megannyi kedvező körülmény a nemzet gyilkoló zsidó hatalom céljaira. A hiúságot és gyávaságot, a kicsinyes irigykedést, valamint az elkeseredett harcot, minden rossz szenvedélyt és tulajdonságot az emberben fejleszteni: ez a zsidóságnak egyik fő főtörekvése, erre alapítja hatalmát.

Biztos zsinórmértékül szolgálhat mindenkire nézve, hogy minden, a mit a zsidósajtó dicsér, a minek figyelmet szentel, rossz. Míg megfordítva csakis attól, a mit a zsidósajtó vagy agyonhallgat, vagy szitkokkal illet, várható bajainknak orvoslása.

A rossz mindig hatalmas volt, s különösen hatalmas az, ezen feloszlott válságos társadalomban.

De viszont ép azon körülményben, hogy a zsidók mindazzal, a mi romlásunkra szolgál, azonosították magukat: rejlik egyúttal az antisemitizmusnak roppant hatalma.

A jónak is van még hatalmas osztályrésze, még ezen elzsidósodott világban is.

Minden népben, mely még nem romlott el, egészen fellázad

az ösztön a rossz ellen, felébred, védekezik természete mindaz ellen, a mi azt végveszélybe döntheti.

Azonban habozás nélkül ki kell mondanunk, a h a r c z nem lesz könnyű, önfeláldozást, bátorságot és összetartást igényel.

S mégis a harc nem reménytelen, sőt bizonyos körülmények között biztos.

Igazolja ezen állításunkat a zsidóknak eddig folytatott taktikája.

Igenis, a zsidók minden még fennállót feloszlatni, minden rosszat, fejleszteni igyekeznek. Ha azonban azt kérdezzük, vajjon, miként lehet az, hogy ezt eddig büntetlenül teheték? Hogy engedhették mi ezt? Ha feltesszük ezen kérdést, azonnal át fogjuk látni, hogy a p o s i c i o, a melyről a zsidók ezt teszik, tulajdonképpen k á r t y a h á z h o z hasonlít. Azt lehetne mondani, hogy bármily hatalmas lövegekkel és eszközökkel rendelkeznek is a zsidó hadsereg, hadi állásuk még i s o l y g y e n g e, hogy azt a keresztény közönségnek elhatározása és nyílt akarata megdönteni legendő.

Bármily kihívóig, viselje magát a zsidóság, mégis nagyon jól érzi, hogy jó lelkiismerete nincs. Bármily meglepő volt eddigi diadala: a zsidóság nagyon jól tudja, hogy azon utak és módoknak, melyek által hatalomra jutott, kerülniök kell a nyilvánosságot.

A zsidó legalább is sejti, hogy az igazság olyan mint a nap, melyet csak a vak nem lát, vagy a gazember fog eltagadni.

Ők legalább is sejtik, hogy ha egyszer a közönség ezen kérdéssel foglalkozni kezd, bukásuk jelenlegi hatalmi állásukról, biztos. Azért irányozzák egész törekvésüket oda, hogy már eleve a s z a b a d szót elnyomják, s hogy ezen kérdésnek legbékésebb, legnyugodtabb tárgyalását gátolják.

Ezért minden törekvésük abban öszpontosul, meggátolni egy antisemita párt képződését, általában meggátolni, hogy a z e m b e r e k m a g u k a t n y í l t a n a n n a k v a l l j á k.

Ennek meggátolására tulajdonképpen nincs is más fegyverük, mint a piszkolódás, támadások a sajtóban. Főtaktikájuk tehát, lehet mondani, hogy a m e g f é l e m l í t é s e n s a r k a l l i k. Piszko-

lódnak, rágalmaznak, szidnak mindenkit, a ki a zsidók iránt való véleményének valamiképp nyíltan kifejezést mer adni.

Az zsidó végre belenyugszik abba, ha a nem zsidóság a legnagyobb ellenszenvvel viseltetik irántuk, csak nyíltan ne vallja meg ebbeli ellenszenvét, ne mondja ki nyíltan, hogy a zsidók ellen küzdeni akar. A zsidó tudja, hogy ezáltal elért csaknem mindent. Irányadó körök és hírneves férfiak; habár elismerik, hogy az antisemitáknak tulajdonképpen igazuk van: mégis azáltal, hogy ezen nézetüket politikai magatartásuk által megvalósítani vonakodtak, okai voltak, hogy úgy a városi képviselőtestületekben, mint a megyei bizottságokban, valamint az országházban a nagy többség a dolgok eddigi folyását nézte.

A zsidóság pedig nem kívánt egyebet. Hogy a miniszter, a ki a kölcsönök miatt amúgy is függ a zsidóktól, velük szemben határozott és önálló állást foglaljon, ennek egyik főfeltétele lenne, hogy a többség maga egészen határozatlan nyilatkozzék és megszabja a miniszternek a követendő irányt.

A zsidó tehát belenyugszik, ha a nemzsidó őt tulajdonképp megveti, gyűlöli, csak nyíltan ne üzzön antisemita politikát. Ily módon mégis szabad a vásár a zsidóknak, szabad tér marad nekik a politika, a közigazdaság, stb. terén addig áskálódniok, addig mesterkedniök, míg a hatalmat visszavonhatatlanul kezökre kerítik, s ekkor majd lesz módjokban s lesz gondjuk rá, hogy minden magán ellenszenvet, gyűlölséget örökös némaságra kárhoztassanak.

Azért szitkozódnak, piszkolódnak, gyanúsítanak és rágalmaznak. Tudjuk, hogy közöttünk, keresztények között több becsületézés uralkodik, mint ő náluk.

Számításuk tehát azon sarkallik, hogy piszkolódásuk által sikerülend nekik elérni azt, hogy a közönség nem fogja őket háborítani, míg a hatalmat visszavonhatatlanul kezeikbe kerítik.

Sőt ezen taktikát némi ügyességgel, leginkább gyakorolják azokkal szemben, kikről észrevették, hogy támadásaikat nagyba veszik, hogy a kiről általában felteszik, hogy tart a zsidó

soktól. Mint a szelindek a menekülő baromra, úgy rohan a zsidóság az előle megfutamodott áldozatra.

A ki egyszer bebizonyította, hogy nem bánja a zsidó pszichológusait, azt sokkal jobban respektálja a zsidó, igen jól tudja, hogy éhez többé nem férhet. A nyílt ellenség főleg, rendkívül imponál a zsidóknak, mert bebizonyította, hogy Keresztüllátott a zsidó cselekvéseiben és taktikai kísérleteiben.

Es valamint a mindennapi életben legjobban jár az, a ki nincs utalva a zsidóra s a ki nem kénytelen avval kölcsön, üzleti összeköttetésbe lépni úgy a nyílt antisemitának is hasonló állása és előnye van. Csakis a nyílt antisemita imponál a zsidóknak. A zsidó az, ki tart és fél tőle, mint a hamis pénzverő és kártyás a nyílt-szívű és becsületes embertől.

Ha tehát azt akarjuk, hogy mienk legyen a győzelem, be kell bizonyítanunk, hogy egy cseppet sem félünk a zsidó támadásoktól, hogy múltunk és állásunknál fogva ezen -zsidó támadásokat semmibe se vesszük.

Nincsen az a gazság, az a szemtelen rágalom, a mit a zsidók világszerte fel ne hoztak volna, annak idejében legalább ellenünk, a kik ezen harcban előőrsként szerepelünk.

És mégis az eszeveszett fáradozások és őrjöngések, nem használtak a zsidóknak semmit.

Az ország helyesli eljárásunkat, megtisztel bennünket bizalmával és kész mögöttünk, velünk küzdeni.

Az antisemitizmus hatalmasabb, mint valaha.

Ha azonban nem lenne annyi bátorságunk sem, hogy a tulajdonkép ocsmány és hitvány zsidó taktikával szembeszálljunk, a nemzet nem fogja elkerülhetni a dicstelen és nyomorúságos halált!